

ἙΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Δέκατος

Συνδρομὴ ἰτησια: Ἐν Ἀθήναις φρ. 10, ἐν ταῖς ἱπαραχίαις φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. - Ἀποδρομικαὶ ἐργασίαι ἀπὸ Ἰανουαρίου καὶ τοῦ ἴτους καὶ ἴνα ἰτησιαί - Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

30 Νοεμβρίου 1880

Σφραγὶς τοῦ
Γ. ΥΓΕΙΟΝΟΜΕΙΟΥ ΤΗΣ Δ. ΕΛΛΑΔΟΣ
ἐπὶ ἐπαναστάσεως.

[Ἐκ τῆς Συλλογῆς Παύλου Λάμπρου].

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἐδμόνδου δὲ Ἀμίντις. Μετάφρασις ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ τῆς δεκάτης ἐκδόσεως ὑπὸ***]

Συνέχεια· ἰδὲ σελ. 747.

Καὶ νῦν ἀκούω νὰ μ' ἐρωτῶσιν ἀπανταχόθεν: — Καὶ ἡ Ἁγία Σοφία; Καὶ τὸ παλαιὸν σερράγιον; Καὶ τὰ ἀνάκτορα τοῦ Σουλτάνου; Καὶ τὸ Ἑπταπύργιον; Καὶ ὁ Ἀβδοῦλ Ἀζήζ; Καὶ ὁ Βόσπορος; Ὅα τὰ περιγράψω ὅλα καὶ προθύμως· ἀλλὰ προηγουμένως αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ περιέλθω ἀκόμη τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ κάποιαν ἐλευθερίαν, μεταβάλλων θέμα ἀνὰ πᾶσαν σελίδα, ὅπως καὶ μετέβαλλον ἰδέας κατὰ πᾶν βῆμα, ὅτε τὴν ἐπεσιέφθην.

* *

Καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου ἔστω ὁ λόγος περὶ τοῦ φωτός! Μία τῶν ζωηροτέρων μου ἐπιθυμιῶν, ἐν ὅσῳ διέτριβον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἦτο νὰ βλέπω τὴν ἀνατολὴν καὶ δύσιν τοῦ ἡλίου, ἰστάμενος ἐπὶ τῆς γεφύρας τῆς Βαλιδὲ-Σουλτάνας. Τὸ φθινόπωρον κατὰ τὴν αὐγὴν ὁ Κεράτιος κόλπος εἶνε σχεδὸν πάντοτε σκεπασμένος ἀπὸ λεπτὴν ομίχλην, ἧς ὄπισθεν διοράται ἀμυδρῶς ἡ πόλις ὡς διὰ τῶν νεφελωδῶν ἐκείνων προπετασμάτων, ἅτινα καταπίπτουσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου, ὅπως ἀποκρύψωσι τὴν προπαρασκευὴν νέας σκηνῆς ἀξιοθεάτου. Τὸ Σκουτάρι εἶνε τότε σκεπασμένον ὅλον, καὶ δὲν φαίνονται παρὰ μόνον τὰ σκοτεινὰ καὶ ἀβέβαια περιγράμματα τῶν λόφων του. Ἡ γέφυρα καὶ αἱ ὄχθαι εἶνε ἔρημοι, ἡ Κωνσταντινούπολις κοιμᾶται, ἡ δὲ μοναξία καὶ ἡ σιωπὴ καθιστῶσι τὸ θέμα ἔτι ἐπισημότερον. Ὁ

οὐρανὸς ἀρχίζει νὰ χρυσιζῇ ὄπισθεν τῶν λόφων τῆς Χρυσοπόλεως· μὲ τὸ ἐλάχιστον δὲ τοῦτο φῶς διαγράφονται εὐκρινεῖς καὶ δλόμαυροι αἱ κορυφαὶ τῶν κυπαρίσσω τοῦ ἀπεράντου κοιμητηρίου, ὡς στρατὸς γιγάντων, παρατεταγμένους ἐπὶ τῶν λόφων· ἀπὸ τοῦ ἐνὸς δὲ μέγροι τοῦ ἄλλου ἄκρου τοῦ Κερατίου κόλπου πρέχει φέγγος ἐλαφρότατον, ὅπερ εἶνε ὡς ἡ πρώτη φρικίασις τῆς μεγάλης πόλεως, ἧτις ἀνίσταται καὶ πάλιν πρὸς τὴν ζωὴν. Ἐπειτα ὄπισθεν τῶν κυπαρίσσω τῆς αἰατικῆς ὄχθης προκύπτει ὀφθαλμὸς πύρινος, καὶ παρευθὺς αἱ λευκαὶ κορυφαὶ τῶν τεσσάρων μιναρῶδων τῆς Ἁγίας Σοφίας χρωματίζονται ῥοδόχροοι. Εἰς ὀλίγας στιγμὰς ἀπὸ λόφου εἰς λόφον, ἀπὸ τζαμίου εἰς τζαμίον μέγροι αὐτοῦ τοῦ μυχοῦ τοῦ Κερατίου κόλπου, ὅλοι οἱ μιναρῶδες, ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου, γίνονται ῥοδόχροοι, ὅλοι οἱ θόλοι, ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου, γίνονται ἀργυρόχροοι, τὸ ἐρυθρὸν κατέρχεται βαθμηδὸν ἀπὸ ὑψώματος εἰς ὑψωμα, τὸ φῶς ἐξαπλοῦται, ὁ μέγας πέπλος καταπίπτει, καὶ ἀναφαίνεται ὀλόκληρος ἡ Σταμποῦλ ῥοδόχρους καὶ περιλαμπῆς ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων, κυκλῆ καὶ ἰόχρους παρὰ τὰς ὄχθας, διακνήσκει καὶ δρασερὰ, ὡς ἀνεκδύσει ἐκ τῶν ὑδάτων. Καθ' ὅσον δ' ὁ ἥλιος ὑψοῦται, ἡ λεπτότης τῶν πρώτων τούτων χρωμάτων ἐξαφανίζεται, καὶ ἐπέρχεται λάμψις ἀπλετος, καὶ τὰ πάντα κατακαλύπτονται οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ τῆς λευκότητος τοῦ φωτός μέγροι δειλῆς ἐσπέρας. Τότε πάλιν ἐπαναρχίζει τὸ θεσπέσιον θέμα. Εἶνε δὲ τὸσον διαφανῆς ὁ ἀήρ, ὅστε ἐκ τοῦ Γαλατᾶ φαίνονται εὐκρινέστατα καὶ ἀνὰ ἐν τὰ ἀπώτατα δένδρα τῆς τελευταίας ἄκρας τοῦ Καδὶ-κιδί. Ὅλη ἡ ἀπεραντος κατατομὴ τῆς Σταμποῦλ ἀποχωρίζεται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ μετὰ τοσαύτης εὐκαιρίας γραμμῶν καὶ τοσαύτης ζωηρότητος χρωμάτων, ὅστε θὰ ἠδύνατό τις ν' ἀριθμῆσθαι ἕνα ἕνα ὅλους τοὺς μιναρῶδες, ὅλους τοὺς θεαλίσκους, ὅλας τὰς κυπαρίσσους, ὅσαι καταστέρουσι τὰ ὑψώματα ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Σεραγίου μέχρι τοῦ νεκροταφείου τοῦ Ἐγιοῦπ. Τὸ Χρυσοῦν Κέρας καὶ ὁ Βόσπορος προσλαμβάνουσι τότε θαυμαστόν τι θαλάσσιον χρῶμα· ὁ δὲ οὐρανὸς, ἔχων τὸ χρῶμα τοῦ ἀμεθίστου πρὸς ἀνατολὰς, ἀναφλέγεται πῆρξ τῆς Σταμποῦλ, βάπτων τὸν ὀρίζοντα μὲ ἀπειροὺς ἀποχρώσεις φωτὸς ῥοδόχρου καὶ ἀνθρακοχρόου, ὅπερ ἀνάγει τὴν διάνοιαν εἰς τὴν πρώ-

την ημέραν τῆς δημιουργίας. Ἡ Σταμπούλ σκοτίζεται, ὁ Γαλιπῶς χυσοῦται, καὶ τὸ Σκούταρι προσβάλλομενον ὑπὸ τοῦ δύνοντος ἡλίου, σπινθηρίζει ὅλον ἐκ τῶν ὑέλων του, καὶ φαίνεται ὡς πόλις παραδιδόμενη εἰς τὰς φλόγας. Εἶνε δὲ αὕτη ἡ ὠραιότερα στιγμή, διὰ τὴν παρατήρησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τότε ἔχει τις ἀλληλοδιδοχρον σειρὰν χρωμάτων λεπτοτάτων, τοῦ ὠχροῦ χρυσοῦ, τοῦ βροδοχρόου, τοῦ ἰσχροῦ, ἄτινα τρέμουσι καὶ διαχέονται κατὰ τῶν κλιτύων τῶν λόφων καὶ ἐπὶ τῶν ὑδάτων, δίδοντα καὶ ἀφαιρούντα τὰ πρωτεῖα τῆς ὠραιότητος ἄλλοτε εἰς τοῦτο καὶ ἄλλοτε εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς πόλεως, καὶ ἀποκαλύπτοντα μυρίας μικρὰς καὶ αἰδήμονας τοπογραφικὰς χάριτας, αἵτινες δὲν ἐτόλμων νὰ προκύψωσι εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Τότε ἀναφαίνονται μεγάλα προάστεια μελαγχολικά, χανόμενα ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν κοιλάδων· μικρὰι πορφυρόχροοι πολίχαι προσμειδιῶσαι ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῶν λόφων· κῶμαι καὶ πόλεις ἀπομαραινόμεναι καὶ οἶον λιποψυχοῦσαι, ἀλλὰ ἀποθνήσκουσαι διὰ μιᾶς ὡς πυρκαϊᾶ καταπλακωθεῖσαι· ἀλλὰ πάλιν, αἵτινες ὡς νεκρὰ νομιζόμεναι ἤδη, ἐξεγείρονται ἀπροόπτως, ὅλαι πυριφλεγεῖς, καὶ σκιρτῶσιν ἀκόμη διὰ τινὰς στιγμὰς ὑπὸ τὴν τελευταίαν ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου. Ἀκολούθως δὲν ἀπομένουσι πλέον εἰμὴ δύο λάμπουσαι κορυφαὶ ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς παραλίας: ἡ κορυφὴ τοῦ ὄρους Βουλγουρλοῦ, καὶ ἡ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ πρὸ τοῦ στομίου τῆς Προποντιδῆς, αἵτινες κατ' ἀρχὰς εἶνε δύο χρυσᾶ στέμματα, μετέπειτα δύο πορφυρᾶ πιλίδια, καὶ ὕστερον δύο ἀνθρακες. Μετ' ὀλίγον ὅλη ἡ Κωνσταντινουπόλις εἶνε βεβουθισμένη εἰς τὴν σκιάν, καὶ δεκακισχίλιαι φωναὶ ἀναγγέλλουσι τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἀπὸ τοῦ ὕψους δεκακισχιλίων μιναρῶδων.

Ἡ Κωνσταντινουπόλις ἔχει μίαν ὅλως ἰδίαν φαιδρότητα καὶ χάριν, προεργουμένην ἐκ τῶν ἀπειραρίθμων αὐτῆς καὶ παντοειδῶν πτηνῶν, διὰ τὰ ὅποια οἱ τοῦρκοι τρέφουσι μεγάλην συμπάθειαν καὶ σέβας. Τζαμία, ἄλλα, παλαιὰ τείχη, κήποι, παλάτια, τὰ πάντα ἀντηχοῦν ἀπὸ τὰ ποιήματα κελადήματα τῶν πτηνῶν· παντοῦ ἀκούεται ἠχοὺς πτερυγίσματος, παντοῦ ὑπάρχει ζωὴ καὶ ἀρμονία. Τὰ στρουθία εἰσπνῶσι τολμηρῶς εἰς τὰς οἰκίας καὶ λαμβάνουσι τὴν τροφήν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν γυναικῶν καὶ παιδίων· αἱ χελιδόνες πηγνύουσι τὰς φωλεὰς τῶν ὑπὲρ τὰς θύρας τῶν καφενείων καὶ ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν ἀγορῶν· τὰ περιττέρια κατ' ἀναρίθμητα σμήνη, δικτηρούμενα ἐξ ἰδιωτικῶν τε καὶ σουλτανικῶν δωρημάτων, σχηματίζουσι λευκὰς καὶ μαύρας ἀνθοδέσμες περὶ τὰς κορωνίδας τῶν θόλων καὶ περὶ τοὺς ἐξώστους τῶν μιναρῶδων· οἱ λάροι περιπνῶνται ἐορταστικῶς περὶ τῶν καλιῶν, χιλιᾶδες δὲ τρυγῶν τελοῦσι τοὺς ἐρωτάς τῶν μεταξὺ τῶν κυ-

πάρισσων τῶν κοιμητηρίων· περὶ τὸ Ἑπταπόριον κρῶζουσι οἱ κόρακες καὶ περιστρέφονται οἱ ἰερακες· κοπάδια ἀλκυόνων ὑπάγουσι καὶ ἔρχονται εἰς τὴν Μυρὴν Θάλασσαν καὶ τὸν Μαρμαρᾶν, οἱ δὲ πελαργοὶ κλώζουσιν ἐπὶ τῶν θολίσκων ἐρημικῶν μαυσιταίων. Διὰ τὸν τοῦρκο ἐκαστὸν τῶν πτηνῶν τούτων ἔχει ἰδίαν σημασίαν ἢ μακαρίαν τινὰ ἀρετὴν. Καὶ αἱ μὲν τρυγῶνες προστατεύουσι τοὺς ἐρωτάς, αἱ δὲ χελιδόνες ἐξορκίζουσι τὴν πυρκαϊάν ἀπὸ τῆς οἰκίας ὅπου ἔκτισαν τὴν φωλεάν των, οἱ πελαργοὶ ἀποδηλοῦσι καθ' ἑκαστὸν χειμῶνα εἰς τὴν Μέκκαν, αἱ δ' ἀλκυόνες μεταφέρουσιν εἰς τὸν παράδεισον τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν. Ἐντεῦθεν οἱ τοῦρκοι προστατεύουσι καὶ τρέφουσι τὰ πτηνὰ ταῦτα ἐξ εὐγνωμοσύνης ἅμα καὶ ἐκ θρησκευτικῆς εὐλαθείας, ἐκεῖνα δὲ περιπνῶνται χαριστικῶς περὶ τὰς οἰκίας των, ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ μεταξὺ τῶν τάφων. Ὅπουδῆποτε τῆς Σταμπούλ καὶ ἂν εὐρεθῆς ἵπτανται ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν σου ἢ εἰς τὰ πλάγια σου πλήθη ὅλα πτηνῶν, ἄτινα διαχέουσι εἰς τὴν πόλιν τὴν εὐθυμίαν καὶ φαιδρότητα τῆς ἐξοχῆς, καὶ ἀναζωογονοῦσιν ἀδιαλείπτως ἐν τῇ ψυχῇ τὸ αἶσθημα τῆς φύσεως.

Ἐν οὐδεμιᾷ ἐτέρᾳ πόλει τῆς Εὐρώπης οἱ τόποι καὶ τὰ μνημεῖα, ὅσα ἀναφέρουσιν οἱ μῦθοι ἢ ἡ ἱστορία, διεγείρουσι οὕτω ζωηρῶς τὴν φαντασίαν, ὅπως ἐν Σταμπούλ, διότι οὐδαμοῦ ἀλλοχοῦ ἀναμνησκουσι γεγονότα τόσοσιν πρόσφατα καὶ συγχρόνως τόσοσιν φαντασιώδη. Ὅπως ἐπανεύρη τις ἀλλοχοῦ τὴν ποίησιν τῶν ἀναμνήσεων, εἶνε ἠναγκασμένος ν' ἀναδράμῃ διὰ τῆς φαντασίας πολλοὺς αἰῶνας πρὸς τὰ ὀπίσω· ἐν τῷ ἐδῶ δὲν εἶνε ἀνάγκη ν' ἀναδράμῃ τις εἰμὴ ὀλίγα εἴτη πρὸς τὰ ὀπίσω. Ὁ μῦθος, ἢ ὅ, τι ἐδῶ ἐπέχει τὸ πῶν μύθου, εἶνε χθιστίνος. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν προσήνεγκθη ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Ἄτ-μεϊδᾶν ἡ ἐκατόμβη τῶν Γενιτσαρῶν· πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἡ θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ ἐξέδροσεν εἰς τὴν ὄχθη τῶν αυτοκρατορικῶν κήπων τοὺς εἴκοσι σάκκου, αἵτινες ἐνέκλειον τὰς ὠραίας τοῦ Μουσταφᾶ· δὲν εἶνε δὲ πολὺς καιρὸς ὅπου ἡ οἰκογένεια τοῦ Μπραγκοβάνου ἐθυσιάσθη ἐν τῷ Ἑπταपुरγίῳ· ὅπου δύο κηπιτζι-μπασιδες ἔσυρον τοὺς εὐρωπαϊοὺς πρέσβεις ἐκ τοῦ βραχίονος πρὸς τὴν θέαν τοῦ Μεγάλου Κυρίου, οὕτινος δὲν ἐφαίνετο εἰμὴ κατὰ τὸ ἡμῶν μόνον τὸ πρόσωπον, φωτιζόμενον ὑπὸ φωτὸς μυστηριώδους· καὶ ὅπου ἔπαυσε μεταξὺ τῶν τοίχων τοῦ ἀρχαίου Σεραγίου ἡ ζωὴ ἐκεῖνη ἢ οὕτω παραδόξως ἀναμνησκόμενῃ μ' ἐρωτάς, φρίκας καὶ μανίας, ἣτις σήμερον μᾶς φαίνεται τόσοσιν ἀπομακρυσμένη. Ἐὰν δὲ ὑπὸ τοιοῦτων ἰδεῶν καταχόμενος περιφέρεσαι εἰς τὴν Σταμπούλ, ἐκπλήττεσαι βλέπων τὴν πόλιν τόσοσιν ἡσυχον, τόσοσιν χαρίεσσαν ἐκ τῆς βλαστησεως καὶ τῶν χρωμάτων. Ἄ, ἄπιστη! θὰ ἔλεγες πρὸς αὐτήν, τί ἔκαμες τὰ βροντὰ ἐκεῖνα τῶν ἀνθρωπίνων κεφαλῶν, τοὺς ποταμοὺς

ἐκεῖνοσιν τοῦ αἵματος; Εἶνε δυνατὸν ὅλα αὐτὰ ν' ἀπεκρῶθησαν, νὰ ἐκαθαρίσθησαν, καὶ ν' ἀπεπλύθησαν τόσοσιν καλῶς, ὥστε μὴδὲ ἔχνος πλέον ἐξ αὐτῶν ν' ἀπομῆνῃ; Εἰς τὸν Βόσπορον, ἀπέναντι τοῦ πύργου τοῦ Ἀσάνδρου, ὅστις προκύπτει ἐκ τῶν ὑδάτων ὡς μνημεῖον ἐρωτός, ὑπ' αὐτὰ τὰ τείχη τῶν κήπων τοῦ Σεραγίου, φαίνεται ἀκόμη τὸ κεκλιμένον ἐπίπεδον, ὁπότεν κατεκρημνίζοντο εἰς τὴν θάλασσαν αἱ ἀπιστοὶ ὀδάλισσαι. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ἄτ-μεϊδᾶν ὁ ὀφιοειδὴς ὀδελίσκος φέρει ἀκόμη τὰ ἔχνη τῆς περιφήμου πληγῆς, ἣν κατήνεγκε διὰ τῆς σπάθης ἐπ' αὐτὸν Μωάμεθ ὁ Κατακτητής. Ἐπὶ τῆς γερῶρας τοῦ Μαχμουῦ δεικνύεται ἀκόμη ὁ τόπος, ὅπου ὁ ὀξύθυμος σουλτάνος ἐφόρνευσε δι' ἐνὸς κτύπου τὸν τολμηρὸν δερβίστην, ὅστις ἐτόλμησε νὰ ἐκσφενδονήσῃ τὸ ἀνάθεμα κατὰ πρόσωπον τοῦ σουλτάνου. Ἐν τῇ δεξιμένῃ τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας τοῦ Βαλουκλή πλέουσι ἀκόμη οἱ θαυμάσιοι ἰχθύες, οἵτινες προσεφῆτευσαν τὴν πτωσὶν τῆς πόλεως τῶν Παλαιολόγων. Ὑπὸ τὰ δένδρα τῶν Γλυκῶν Νερῶν τῆς Ἀσίας δεικνύονται ἀκόμη τὰ ἀπόκρυφα μέρη, ὅπου μία σουλτάννα ἀκόλαστος ἐπέβαλλεν εἰς τοὺς στιγμιαίους εὐνοουμένους τῆς ἐρωτάς, ὅστις ἐτελείωνε μὲ τὸν θάνατον. Πᾶσα πόλη, πᾶς πύργος, πᾶν τζαμίον, πᾶσα πλατεῖα, ἀναμνησκουσι καὶ ἐν θαῦμα, μίαν σφαγὴν, ἓνα ἐρωτά. ἐν μυστήριον, ἐν κατόρθωμα τοῦ Παδισάχ ἢ μίαν ἰδιοτροπίαν μιᾶς σουλτάννας. Ὅλα ἔχουν τὸν μῦθόν των, καὶ παντοῦ τὰ τε ἐγγὺς ἀντικείμενα καὶ τὰ ἄπωθεν καθορώμενα, ἢ ὄσμη τοῦ ἀέρος καὶ ἡ σιωπὴ, συντελοῦσι εἰς τὸ νὰ μεταφέρωσι τὴν φαντασίαν τοῦ ξένου, ὅστις βυθίζεται εἰς τὰς ἀναμνήσεις ταύτας, ἐκτὸς τοῦ αἰῶνός του, ἐκτὸς τῆς σημερινῆς πόλεως καὶ ἐκτὸς ἐαυτοῦ· ὥστε καὶ συμβαίνει πολλάκις περιφερόμενον ἐν τῇ Σταμπούλ νὰ σὲ καταλάβῃ αἴφνης τρόμος, καὶ νὰ σ' ἔλθῃ ἡ ἰδέα, ὅτι πρέπει νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Πῶς; δὲ λέγεις κατὰ σεαυτὸν, ὑπάρχει ἐδῶ ξενοδοχεῖον;

Τὰς πρώτας ἡμέρας, νωπὸς ἀκόμη ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μου ἀναγνώσεων, ἔβλεπα παντοῦ τὰ ἐπίσημα πρόσωπα τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ μύθου, καὶ τὰ πρόσωπα, ἄτινα μοι τ' ἀνεμνήσκον, ὁμοιάζον ἐνίοτε τόσοσιν πολὺ μὲ τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα, ὅπως τὰ εἶχε σχηματίσῃ ἡ φαντασία μου, ὥστε πολλάκις ἠναγκαζόμην νὰ σταματῶ διὰ τὰ βλέπω. Ποσάκις σφίγγας ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν φίλον μου, καὶ δεικνύων εἰς αὐτὸν πρόσωπόν τι διαβιβῶν, τῷ εἶπα:—Εἶνε ἐκεῖνος, ἀνάθεμά τον! δὲν τὸν γνωρίζεις;—Εἰς τὴν μικρὰν πλατείαν τῆς Βαλιδῆ Σουλτάνας εἶδα πολλάκις τὸν γιγάντειον τοῦρκο, ὅστις ἀπὸ τῶν τειχῶν τῆς Νικαίας κατεσφενδῶνα τεμάχια βράχων ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν στρατιωτῶν τοῦ Βουλιῶνος· ἐνώπιον τοῦ τζαμίου Οὐμμ Τζεμίλ εἶδα τὴν γραῖαν μέγαρχον τῆς Μέκκας, ἣτις ἐσκόρπιζε βᾶτους καὶ

κνίδας ἐμπρὸς εἰς τὴν θύραν τοῦ Μωάμεθ· εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν βιβλιοπωλῶν ἀπήντησα μὲ βιβλίον ὑπὸ μάλης τὸν Τζεμάλ-εδδίν, τὸν μέγαν σοφὸν τῆς Προύσσης, ὅστις ἐγνωρίζεν ἐκ στήθους ὅλον τὸ λεξικὸν τῆς ἀραβικῆς γλώσσης· διέδθη παρὰ τὴν Ἀϊσσὴν, τὴν περιλημμένην γυναῖκα τοῦ προφήτου, ἣτις προσήλωσεν ἐπ' ἐμὲ τοὺς ὀφθαλμούς της, τοὺς λάμποντας καὶ ὑγροὺς ὅπως τὸ ἄστρον ἐν τῷ γρέατι· ἀνεγνώρισα εἰς τὸ Ἄτ-μεϊδᾶν τὴν περιφήμον καλλονὴν τῆς πτωχῆς ἑλληνίδος, ἣτις ἐφονεύθη παρὰ τὸν ὀφιοειδῆ ὀδελίσκον ἐκ σφαίρας τῶν κανονίων τοῦ Ὀρβᾶν· παρακάμπτον ῥύμην τινὰ τοῦ Φαναρίου εὐρέθη ἀντιμέτωπος μὲ τὸν Καρῶν-Ἀβδουραχμᾶν, τὸν ὠραιότερον τοῦρκο νεανίαν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ὀρχάν· ἀνεγνώρισα τὴν Κόσβαρ, τὴν κάμηλον τοῦ Μωάμεθ· εὐρέθη τὸν Καρβουλοῦτ, τὸν μαῦρον ἵππον τοῦ Σελίμ· εἶδον τὸν πτωχὸν ποιητὴν Φιγανην καταδικασθέντα νὰ τὸν περιφέρωσιν εἰς τὴν Σταμπούλ προσδεδεμένον εἰς ὄνον, διότι προσέβαλε δι' αὐθάδους διατίχου τὸν μέγαν βεζῖρην τοῦ Ἰσραήλ· εὐρέθη ἐντὸς καφενείου τὸν Χονδρσολεϊμᾶν, τὸν τερατώδη ναύαρχον, ὃν μόλις ἠδύναντο ν' ἀνασπῶσσωσιν ἀπὸ τὸ διδανίον του τέσσαρες δούλοι ῥωμαλεοί· Ἄλῃν, τὸν μέγαν βεζῖρην, ὅστις καθ' ἅπασαν τὴν Ἀραβίαν δὲν εὐρέκεν ἓνα ἵππον διὰ τὴν ὑποφέρει· Μαχμουῦ πασᾶν, τὸν ἄγριον Ἡρακλῆν, ὅστις ἀπεστραγγάλισε τὸν υἱὸν τοῦ Σουλεϊμᾶν, καὶ τὸν μαρὸν Ἄχμετ τὸν Β', ὅστις ἐπανελάμβανεν ἀδιακόπως: Χόσε, χόσε, ἦτοι: Καλὰ, καλὰ, συμμαζευμένον ἐμπρὸς εἰς τὴν πύλην τῆς ἀγορᾶς τῶν ἀντιγραφῶν, παρὰ τὴν πλατείαν τοῦ Βαγιαζήτ. Ὅλα τὰ πρόσωπα τῶν Χιλιῶν καὶ τῆς μιᾶς νουκτὸς, οἱ Ἀλαδῖνοι, οἱ Ζουπέιδες, οἱ Σινδβάδες, αἱ Γκιουλναρέδες, οἱ γέροντες ἔμποροι ἑβραῖοι, οἱ κάτοχοι ταπήτων μαγευμένων καὶ μαγικῶν λύχνων, διέδθησαν κατὰ σειρὰν ἐμπροσθέν μου ὡς φαντάσματα.

Ἡ παρούσα χρονικὴ περίοδος εἶνε βεβαίως ἡ ἀρίστη ὅπως ἴδῃ τις τὸν μουσουλμανικὸν λαὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διότι τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἦτο πολὺ δημομόρφος, τοιοῦτος δὲ θὰ εἶνε πιθανῶς καὶ τὸν ἐρχόμενον. Ὁ λαὸς οὗτος εὐρίσκειται τὴν σήμερον εἰς τὸ στάδιον τῆς μεταμορφώσεώς του, καὶ διὰ τοῦτο παρουσιάζει θαυμαστὴν ποικιλίαν. Ἡ πρόσδος τῶν ἀναμορφωτῶν, ἢ ἀντίστασις τῶν ἀρχαίων τοῦρκων, αἱ ἀβεβαιότητες καὶ οἱ συμβιβασμοὶ τῶν πολλῶν κυμανομένων μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἄκρων, ὅλαι ἐν ἐνὶ λόγῳ αἱ φάσεις τῆς μεταξὺ τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νέας Τουρκίας πάλης παριστάνονται πιστότατα ἐν τῇ ποικιλίᾳ τοῦ ἱματισμοῦ. Ὁ ἀκκομπτος ἀρχαῖος τοῦρκος φέρει ἀκόμη τὸ σαρίκιον, τὸ καφτάνιον καὶ τὰ πατροπαράδοτα κίτρινα σανδάλια, οἱ δὲ μεταξὺ τῶν παλαιῶν τούτων πειρμονέστεροι φοροῦν σαρίκιον ἀκόμη ὀγκωδέστερον. Ὁ ἀνα-

μορφωμένοι τουρκος φέρει επενδύτην μαῦρον καὶ μακρὸν κομβωμένον ἕως κάτωθεν τοῦ πώγωνος, καὶ βραχίον βαθέος χρώματος με ὑποπόδια (στάφρες), μὴ διατηρῶν ἄλλο τι ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ἱματισμοῦ παρὰ τὸ φέσιον. Ἐν τούτοις καὶ μεταξὺ τούτων οἱ τολμηρότεροι νεανίαι ἀπεσκράκισαν τὸν μακρὸν μαῦρον επενδύτην, καὶ φέρουσιν ἄλλον ἀνοικτὸν, βραχίον ἀνοικτοῦ χρώματος, λαιμοδέτας κομπούς, βραχτηρίδιον καὶ ἄνηθι εἰς τὴν θηλειάν τοῦ επενδύτου. Μεταξὺ δ' ἐκείνων καὶ τούτων, μεταξὺ τῶν φερόντων καφτάνιον καὶ τῶν φερόντων επενδύτην, ὑπάρχει δολοκλήρος ἄβυσσος, καὶ οἱ δύο οὗτοι λαοὶ εἰνε ὅλως διάφοροι καὶ ἀντίθετοι. Ὁ τουρκος με τὸ σαρκίον πιστεύει ἀκόμη στερεῶς εἰς τὴν γέφυραν Σιράθ, ἥτις εἶνε ἐξευγενὴς ὑπεράνω τοῦ Ἄδου, λεπτοτέρα τριχὸς καὶ ὄξυτέρα τοῦ στόματος ἕξιφους· τελει τὰς θρησκευτικὰς του ἀπονήσεις κατὰ τὰς ὁρισμένας ὥρας, καὶ κλείεται εἰς τὴν οἰκίαν του ἅμα δύσαντος τοῦ ἡλίου. Ὁ τουρκος με τὸν επενδύτην περιπαίξει τὸν προφήτην, φωτογραφεῖται, ὁμιλεῖ γαλλικὰ, καὶ διέρχεται τὴν ἐσπέραν εἰς τὸ θέατρον. Ἐρχονται ἐπειτα οἱ μεταξὺ τῶν δύο τούτων κυμαινόμενοι καὶ ταλαντευόμενοι, ὧν ἄλλοι μὲν φοροῦσιν ἀκόμη τὸ σαρκίον, ἀλλὰ σμικρότατον, καὶ οὕτως ὥστε δύνανται νὰ ἐγκαινιάσωσι τὸ φέσιον ἀσκανδαλίστως· ἄλλοι ἐνδύονται ἀκόμη κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον, ἀλλὰ δὲν ἔχουν πλέον οὔτε ζώνας, οὔτε παπούτσι, οὔτε χρώματα ἀνοικτὰ καὶ βαθμηδὸν θέλουσιν ἐξοστρακίστη καὶ τὰ λοιπὰ. Αἱ κυραὶ ἐν τούτοις διατηροῦσιν ὅλαι τὴν ἀρχαίαν καλύπτραν καὶ τὸν μανδύαν, ὅστις καλύπτει τὸ σῶμα των· ἀλλ' ἡ μὲν καλύπτρα ἔχεινε τόσον διαφανῆς, ὥστε διορᾷ τις ἐν πιλίδιον με πτερὰ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὁ δὲ μανδύας καλύπτει πολλὰκις ἐσθῆτα γυναικείαν κομμένην κατὰ τὰ ὑποδείγματα τοῦ τελευταίου σερμου τῶν Παρισίων. Κατ' ἔτος καταπίπτουσι χιλιάδες καφτάνια, καὶ ἀνίστανται χιλιάδες επενδύται· καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκουσι εἰς παλαιὸς τουρκος καὶ γεννᾶται εἰς τουρκος ἀναμορφωμένος. Ἡ ἐφημερίς διαδέχεται τὸ κομβολόγιον, τὸ σιγάρον τὸ τσιμπούκιον, ὁ οἶνος τὸ σερμπέτιον, ἡ ἄμαξα τὸν ἀραμπᾶν, τὸ κλειδοκώμβλον τὸν ταμπούραν, καὶ ἡ λιθίνη τὴν ξυλίνην οἰκίαν. Τὰ πάντα ἀλλοιοῦνται, τὰ πάντα μεταμορφώνονται. Ἰσως πρὶν παρῆλθῃ εἰς αἰὼν θὰ εἶνε ἀνάγκη νὰ πηγαίη τις νὰ ζητῇ τὰ λείψανα τῆς παλαιᾶς Τουρκίας εἰς τὰς πλέον μειωκρωσμένας ἐπαρχίας τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ὅπως ὑπάγουσιν καὶ ζητοῦν τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας Ἰσπανίας εἰς τὰ πλέον ἀπομειωκρωσμένα χωρία τῆς Ἀνδαλουσίας.

Πολλὰκις, ἐν ᾧ ἔδλεπα τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τῆς γερύρας τῆς Βαλιδῆ-Σουλτάνας, μοι ἐπήρχετο ἡ ἰδέα αὕτη: Τί θὰ εἶνε μετὰ ἕνα ἢ δύο αἰῶνας ἡ πόλις αὕτη, ἀκόμη καὶ ἐὰν οἱ τουρκοὶ

δὲν ἐκβληθῶσιν ἐκ τῆς Εὐρώπης; Ἄλλοίμονον! τὸ μέγα δολοκώματα θὰ εἶνε τότε τετελεσμένον, ἡ καλλονὴ θὰ εἶνε θυσιασμένη εἰς τὸν πολιτισμόν! Καὶ βλέπω λοιπὸν τὴν μέλλουσαν ταύτην Κωνσταντινούπολιν, τὸ Λονδίον τοῦτο τῆς Ἀνατολῆς, τὸ ὅποιον θὰ ἐγείρη τὸ ἀπειλητικὸν καὶ θλιβερὸν αὐτοῦ μεγαλεῖον ἐπὶ τῆς χαριστέρας πόλεως τῆς γῆς. Οἱ λόγοι θὰ εἶνε ἰσοπεδωμένοι, τὰ ἄλλα κομμένα, αἱ ποικιλοχρώματοι οἰκίαι καταδαφισμέναι· τὸν ὀρίζοντα θὰ περιβάλλωσι κύκλωθεν αἱ αὐστηραὶ μακρὰ γραμμαὶ τῶν παλατίων καὶ τῶν ἐργοστασίων, ὧν ἐν μέσῳ θέλει ἀνυψωθῆ μωρίας καπνοδόχων βιομηχανικῶν, ἐργοστασίων καὶ κωδωνοστασίων· μακρὰ ὁδοὶ εὐθείαι καὶ μονότονοι θὰ ἔχωσι διηρημένην τὴν Σταμποῦλ εἰς δεκαεπίχλια ἀπέραντα παραλληλεπίπεδα· τὰ τηλεγραφικὰ σύρματα θὰ διασταυρῶνται ὡς ἀπέραντος ἰσθὸς ἀράχνης ὑπὲρ τὰς στέγας τῆς θορυβώδους πόλεως, ἐπὶ δὲ τῆς γερύρας τῆς Βαλιδῆ-Σουλτάνας δὲν θὰ βλέπη τις τότε εἰμὴ χεῖμαρβρον μαῦρον κυλινδρικῶν πέλων καὶ σκούφων· ὁ μυστηριώδης λόφος τοῦ Σεραγίου θὰ εἶνε ζωολογικὸς κήπος, τὸ Ἐπταπύργιον θὰ εἶνε ἐξομολογητήριον, τὸ Ἐβδομον θὰ εἶνε μουσεῖον φυσικῆς ἱστορίας· ὅλα θὰ εἶνε στερεὰ, χρήσιμα, στακτερά, σκιερά, καὶ ἀπέραντος σκοτεινῆ νεφέλη θὰ καλύπτῃ ἀδικλείπτως τὸν ὠραῖον οὐρανὸν τῆς Θράκης, πρὸς ἃν δὲν ἴ ἀναφύονται πλέον οὔτε προσευχαὶ θεριμαί, οὔτε ὄμματα ἐρωτόληπτα, οὔτε ἄσματα ποιητῶν. Ὅσακις μοι παρίστατο ἡ εἰκὼν αὕτη, ἡσθάνομαι μεγάλην θλίψιν εἰς τὴν καρδίαν, ἀλλ' ἀκολούθως ἐπαρηγορούμην συλλογιζόμενος: —Τίς οἶδεν ἂν ἰταλὶς τις τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου αἰῶνος, ἐρχομένη νὰ κάμῃ ἐδῶ τὸ ταξίδιον τοῦ γάμου τῆς, δὲν ἀναφωνήσῃ ἐνίοτε ταῦτα:—Κρίμα! κρίμα νὰ μὴ εἶνε ἡ Κωνσταντινούπολις ὅπως τὴν περιγράφει τὸ παλαιὸν ἐκείνο σκωληρόδρωτον βιβλίον τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, τὸ ὁποῖον εὗρηκα κατὰ τύχην εἰς τὸ βῆθος τοῦ ἐρμαρίου τῆς μάμμης!

Τότε δὲ θὰ εἶνε ἐξηφανισμένον ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν τῶν περιεργότερων αὐτῆς θεαμάτων, οἱ σκύλλοι. Καὶ ἐδῶ ἀκριβῶς θέλω ν' ἀφήσω ἐλεύθερον ὀλίγον τὸν κάλαμον. Ἡ Κωνσταντινούπολις εἶνε ἀπέραντος σκυλλότοπος· τοῦτο ἅμα φησὶς τις ἐκεῖ τὸ παρκτηρεῖ. Συναποτελοῦσι δὲ οἱ κύνας οὗτοι δευτέρον πληθυσμὸν τῆς πόλεως ταύτης ὅχι μὲν τόσον πολυάριθμον ὅσον ὁ ἄλλος, ὁ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὅχι καὶ ὀλιγώτερον ἐκείνου παράδοξον. Εἶνε πασίγνωστον τὸ πόσον οἱ τουρκοὶ ἀγαπῶσι καὶ προσκατεύουσι τοὺς σκύλλους· ἀγνοῶ ἂν πράττουσι τοῦτο ἐλαυνόμενοι ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀγάπης, ἢν τὸ Κοράνιον συνιστᾷ καὶ διὰ τὰ ζῶα, ἢ διότι πιστεύουσιν, ὅτι οἱ κύνες εἶνε καθὼς καὶ πτηνὰ τινα, εὐτυχικῶς ἀγαθοὶ οἰωνοὶ, ἢ διότι τοὺς ἡγάπα ὁ

προφήτης, ἢ διότι γίνεται λόγος περὶ αὐτῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς αὐτῶν ἱστορίαις, ἢ διότι, ὅπως διατείνονται ἄλλοι, Μωάμεθ ὁ κατακτητὴς ἔσυρε κατόπιν αὐτοῦ δολοκλήρον ἐπιτελεῖον σκύλλων, οἵτινες συνεισῆλσαν μετ' αὐτοῦ ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν ἀλοῦσαν πόλιν διὰ τοῦ δῆγματος τῆς πύλης τοῦ Ἁγίου Ῥωμανοῦ. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι τοὺς ἔχουσι περὶ πολλοῦ, ὅτι πολλοὶ τουρκοὶ ἀφίνουσι διὰ δικθῆκης σημαντικὰ ποσὰ πρὸς διατροφήν αὐτῶν, καὶ ὅτι, ὅτε ὁ σουλτάνος Ἀβδούλ-Μετζίδ διέταξε καὶ ἀπῆλσαν ὅλους τοὺς κύνας τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν νῆσον τοῦ Μαρυαρχᾶ, ὁ λαὸς ἐγόγγυσε διὰ τοῦτο, καὶ, ὅτε ἐπανήχθησαν ἐκεῖθεν εἰς τὴν πρωτεύουσάν, ὑπεδέχθη αὐτοὺς ἐν χαρᾷ καὶ ἀλαλαγμῷ, ἢ δὲ Κυβέρνησις, ὅπως μὴ διεγείρη δυσχερεσεῖας, τοὺς ἀφῆκεν ἡσύχους· ἔκτοτε καὶ διὰ παντός. Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ ὁ σκύλλος κατὰ τὸ Κοράνιον εἶνε ζῶον ἀκάθαρτον, καὶ πᾶς τουρκος, ἐὰν ἐξένιζεν αὐτὸν οἶκος, θὰ ἐνόμιζεν ὅτι ἡ οἰκία του ἐμολύνθη, οὐδεὶς τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει σκύλλων ἔχει κύριον. Ὅλοι δὲ ὁμοῦ συναποτελοῦσι δημοκρατικὴν ἀπέραντον τυχοδιωκτῶν πανελευθέρων, ἄνευ περιδεραίου, ἄνευ ὀνόματος, ἄνευ ἔργου, ἄνευ οἰκίας, ἄνευ νόμων. Ὅλα τὰ κάμνουν εἰς τὸν δρόμον. Ἐκεῖ σκάπτουν τὰς μικρὰς τῶν τρύπας, ἐκεῖ κατοικοῦν, ἐκεῖ τρώγουσιν, ἐκεῖ γεννῶνται, ἐκεῖ θηλάζονται καὶ ἀνατρέφονται καὶ ἐκεῖ ἀποθνήσκουσι· οὐδεὶς δὲ, τοῦλάχιστον ἐν Σταμποῦλ, παρρηγοχλεῖ αὐτοὺς ἢ διαταράττει τὸ ἔργον ἢ τὴν ἡσυχίαν των. Αὐτοὶ εἶνε οἱ κυρίαρχοι τῶν δρόμων. Εἰς τὰς ἰδικὰς μας πόλεις παραμερίζει ὁ σκύλλος διὰ νὰ περάσῃ οἱ ἵπποι καὶ οἱ ἄνθρωποι· ἐκεῖ ἐξ ἐναντίας ὅχι μόνον παραμερίζουν οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἵπποι, αἱ κάμηλοι καὶ οἱ ὄνοι, ἀλλὰ καὶ κάμνουν μακρὰν λοξοδρομίαν διὰ νὰ μὴ πατήσῃ τοὺς σκύλλους. Εἰς τὰ πολυκνηρωτότερα μέρη τῆς Σταμποῦλ τέσσερες πέντε σκύλλοι, συνεισπεριωμένοι καὶ ὑπνώττοντες καταμεσῆς εἰς τὸν δρόμον, εἶνε ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποῖαν λοξοδρομοῦν καὶ κάμνουν ἀπόγυρον ἡμισεῖς ἡμέρας οἱ κάτοικοι δολοκλήρου συνοικίας· τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν Σταυροδρομίῳ καὶ Γαλατᾷ, ὅχι ὅμως ἐκ σεβασμοῦ, ἀλλὰ διότι εἶνε τόσσοι, ὥστε ἐὰν θελήσῃ τις νὰ τοὺς κάμῃ ἐκποδῶν, θὰ ἀναγκασθῇ νὰ μὴ κάμῃ ἄλλο παρὰ νὰ λακτίξῃ καὶ νὰ βραβδίξῃ ἀπὸ τῆς στιγμῆς, ὅπου θὰ ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας του, μέχρι τῆς στιγμῆς, ὅπου θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς αὐτήν. Μόλις δὲ καὶ μετὰ βίας κινεῖνται, ὅταν εἰς τοὺς δολοκλήρους δρόμους ἴδουν ἐλαύνουσαν κατεπίνω τῶν με τάχος ἀνέμου ἄμαξαν τέθριππον, εἰς τὴν ὁποῖαν δὲν μένει πλέον καιρὸς νὰ παραμερίσῃ. Τότε σηκώνονται, ἀλλ' ὅχι πρὸς τῆς τελευταίας στιγμῆς, ὅτε οἱ πόδες τῶν ἵππων ἀπέχουσι μίαν μόνην τρίχα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς των, καὶ μεταφέρουσι μετὰ κόπου καὶ θλίψεως τὴν ὀκνηρίαν των τέσσαρας δακτύλους παρῆκει, τόσον δηλονότι διάστημα, ὅσον ἀκριβῶς

ἀπαιτεῖται διὰ νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν των. Εἶνε δὲ ἡ ὀκνηρία τὸ διακριτικὸν γνώρισμα τῶν σκύλλων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Κατακλίνονται εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου πέντε, ἕξ, δέκα κατὰ σειρὰν ἢ ἐν κύκλῳ, συνεισπεριωμένοι δὲ τοιοῦτοτρόπως, ὥστε δὲν διακρίνεις ὅτι εἶνε ζῶα, ἀλλ' ἐκλαμβάνεις αὐτοὺς ὡς ἕλικας ὀγκώδεις περιτωμάτων, ἐκεῖ δὲ κοιμῶνται δολοκλήρους ἡμέρας, ἐν ᾧ περὶ αὐτῶν χαλᾷ ὁ κόσμος ἀδικλείπτως, χωρὶς νὰ τοὺς μετακινήσῃ ἀπὸ ἐκεῖ οὔτε βροχῆ, οὔτε ἡλίου, οὔτε ψύχους. Ὅταν χιονίξῃ, μένουσιν ὑπὸ τὴν χιόνα, ὅταν βρέξῃ μένουσιν χλωμένοι εἰς τὸν βόρβορον ἕως ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς, ὥστε, ὅταν ἐπιτα σηκωθῶν, φαίνονται ὡς ἀργιλόπλαστα ὁμοιώματα κυνῶν, καὶ δὲν βλέπει τις αὐτῶν οὔτε ὀφθαλμοὺς πλέον, οὔτε αὐτίκα, οὔτε πρόσωπον. Τοῦ Σταυροδρομίου ὅμως καὶ τοῦ Γαλατᾶ οἱ σκύλλοι δὲν εἶνε τόσον νοήσοι ὅσον οἱ τῆς Σταμποῦλ, ἐπειδὴ ἐκεῖ εὐρίσκουν πολὺ δυσκολώτερον τί νὰ φάγουν. Εἰς Σταμποῦλ εἶνε ὑπότροφοι με τὸν μῆνα, εἰς δὲ τὸ Σταυροδρομίον καὶ τὸν Γαλατᾶν τρώγουν με τὸν κατάλογον. Εἶνε τὰ ζῶντα ἀσάωθρα τοῦ δρόμου· ὅ,τι ἀπορρίπτουσιν οἱ ἡσῆροι, δι' αὐτοὺς εἶνε ἡ δυσμα καὶ τραγάλιον. Ἐκτὸς τῶν λίθων τρώγουν ὅλα τὰ ἄλλα, μόλις δὲ βίψουν μέσα τῶν ὅσον τοὺς χρειάζεται διὰ νὰ μὴ ἀποθάνουν, συσπειροῦνται πάλιν κατὰ γῆς καὶ ὑπνώττουσιν ἐκ νέου μέχρις οὗ ἐξεγείρη πάλιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὑπνου ἢ πείνα. Σχεδὸν δὲ πάντοτε κοιμῶνται εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον. Διακροῦνται δὲ οἱ κυνικοὶ οὗτοι κάτοικοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι, οἱ ἀνθρώπινοι, εἰς συνοικίας. Ἐκάστη συνοικία καὶ ἐκάστη ὁδὸς κατοικεῖται, ἢ μάλλον κατέχεται, ὑπὸ σκύλλων τινῶν, πολλῶν ἢ ὀλίγων, συγγενῶν καὶ φίλων, οἵτινες οὐδέποτε οὔτε ἀπομακρύνονται ἐκεῖθεν οὔτε ἀφίνουσι νὰ ἔλθουν ἄλλοι. Ἐξασκοῦσι δὲ εἰδὸς τι ἀστυνομίας, διότι ἔχουσι φρουρὰς καὶ σκοποὺς, καὶ ἐκτελοῦσι περιπολίαις καὶ κατοπτρεύσεις. Ἄλλοίμονον δ' εἰς τὸν σκύλλον ἐκείνον, ὅστις ἐλαυνόμενος ὑπὸ τῆς πείνης, τολμήσῃ νὰ βίψοι κινδυνώσῃ εἰς τὰ μέρη τὰ κατεχόμενα ὑπὸ τῶν γειτόνων του! Στίφος μολοσσοῦν ἐκμεληνῶτων ὀμῶν κατ' αὐτοῦ, καὶ, ἂν τὸν φηάσῃ, τὸν ἀπετελείωσαν· ἐὰν δὲ δὲν τὸν φηάσῃ, τὸν καταδιώκουν λυσσῶδως ἕως εἰς τὰ σύνορα τῆς συνοικίας. Ἐως εἰς τὰ σύνορα, ὅχι περαιτέρω, διότι τὸν ξένον τόπον τὸν εἰδοῦνται καὶ τὸν ὀδοῦνται. Οὐδ' εἶνε δυνατὸν νὰ φαντασθῇ τις τὰς μάχας, καὶ τὰς ἀνακυκλήσεις, ὅταν συμβαίνουσι δι' ἐν κόκκαλον, διὰ μίαν μακρομμάταν, ἢ διὰ μίαν παραβίασιν τοῦ ἐδάφους. Κατὰ πᾶσαν στιγμὴν βλέπει τις πληθὺς σκύλλων συνωθουμένων εἰς σύμπλεγμα περίπλοκον καὶ συγκεχυμένον, καὶ κρυπτομένους εἰς νέφος ὅλον κονιοροῦ, ὑλακτοῦντας δὲ καὶ ὠρυμένους καὶ φωνάζοντας οὕτως, ὥστε νὰ διαβρῆξῃσι τὸ ἀκουστικὸν τύμπανον καὶ τοῦ θεακῶ-

φου μετ' οὐ πολὺ τὸ στίφος διασκορπίζεται, καὶ διὰ τοῦ ἀραιωθέντος κοινοῦ βλέπει τις ἐξη-
πλωμένα κατὰ γῆς τὰ θύματα τῆς συμπλοκῆς.
Ἐρωτες, ζηλοτυπία, μονομαχία, αἵματα, πό-
δες συντετριμμένοι, καὶ αὐτὰ ξεσχισμένα, εἶνε
πράγματα, τὰ ὅποια βλέπει τις ἀνά πᾶσαν στιγ-
μὴν. Ἐπίστε συνέρχονται τόσον πολλοὶ, καὶ κά-
μνουν τόσον κακὸν ἐμπρὸς εἰς τὰς θύρας τοῦ ἐρ-
γαστηρίου, ὥστε οἱ ἐν αὐτῷ, κύριος καὶ ὑπάλλη-
λοι, ἀναγκάζονται νὰ ὀπισθῶσι μὲ μοχλοὺς καὶ
καθίσματα, καὶ νὰ ἐνεργήσωσι ἐξοδὸν στρατιω-
τικὴν ἐν τάξει καὶ καθ' ὅλους τοὺς κανόνας, διὰ
νὰ ἐλευθερώσωσι τὸν δρόμον· καὶ τότε δὴ τότε ἀ-
κούονται κτύποι κεφαλῶν, ῥάχων καὶ κοιλιῶν,
καὶ ὄρουμοι ὑπερπληροῦντες τὸν ἀέρα. Εἰς τὸ
Σταυροδρόμιον καὶ τὸν Γαλατᾶν τὰ δυσυχῆ ταῦτα
ζῶα ὑποφέρουσι τόσους αἰσιμούς, καὶ εἶνε τόσον
συνηθισμένα εἰς τὸ νὰ λαμβάνωσι καὶ ἓνα βραδύ-
σμον, ὅσαςκις βλέπουσι βραδύον, ὥστε καὶ μόνον
ἀκούοντες κροταλίξον ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου ἀλε-
ξιβρόχιον ἢ βραβδίον, ἢ φεύγουσιν ἢ προπαρκασιεύ-
ζονται εἰς φυγὴν· ἀκόμη δὲ καὶ ὅταν φαίνονται
κοιμώμενοι, κρατοῦν πάντοτε ἡμιάνοικτον ἓνα ὀ-
φθαλμὸν, μίαν ἀκρὰν ἀδιόρατον τῆς κόρης, δι' ἧς
παρακολουθοῦσι προσεκτικώτατα, καὶ μετὰ ἐν τέ-
ταρτον τῆς ὥρας καὶ εἰς οἰκνῆτοτε ἀπόστασιν,
καὶ τὰ ἐλάχιστα κινήματα οἰουδῆποτε ἀντικει-
μένου, ὅπερ ἔχει τὰ φαινόμενα βραδίου. Καὶ ὡς ἐκ
τούτου τόσον ὀλίγον εἶνε συνηθισμένοι νὰ τοὺς
μεταχειρίζονται ἡπίως, ὥστε ἀρκεῖ τις, διαβαί-
νων, νὰ θωπεύσῃ ἓνα ἐξ αὐτῶν διὰ νὰ προσδρά-
μωσι δέκα ἄλλοι, σκιρτῶντες, κνυζῶντες, σείον-
τες τὴν οὐρὰν, καὶ νὰ συνοδεύσωσι τὸν γενναϊό-
φρονα προστάτην ἕως εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δρόμου,
μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς σπινθηροβολοῦντας ἐκ χαρᾶς
καὶ εὐχαριστήσεως. Ἡ κατάστασις τῶν σκύλλων
ἐν Σταυροδρομίῳ καὶ Γαλατᾶ εἶνε χειροτέρα, καὶ
διὰ τὴν εἶπω τὰ πάντα ἐν μιᾷ λέξει, ἢ κατὰσα-
σις αὐτῶν εἶνε ὅποια ἢ τῶν ποντικῶν ἐν Ὀλλαν-
δίᾳ, ἢ τοὶ ζῶου, ὅπερ καταδιώκεται μάλιστα παν-
τὸς ἄλλου ὄντος ἐν τῷ ζωικῷ βασιλείῳ. Βλέπων
τις αὐτοὺς εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ πιστεύσῃ ὅτι ὑ-
πάρχει καὶ δι' αὐτοὺς ἀναπόδοσις καὶ μετὰ θά-
νατον. Καὶ αὐτοὶ δὲ, ὅπως τὰ πάντα ἐν Κωνσταν-
τινουπόλει, διήγειρον ἐν ἐμοὶ ἱστορικὰς ἀναμνή-
σεις. Ἄλλ' ἢ ἀνάμνησις αὕτη ἦτο πικρὰ εἰρωνία,
διότι τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς ἦσαν οἱ περιφρημοὶ
κυνηγετικοὶ σκύλλοι τοῦ Βαϊαζήτ, οἵτινες διέ-
τρεχον τὰ ἀνακτορικά δάση τοῦ Ὀλύμπου, μὲ
πορφύρᾳ ἐπιστάγματα καὶ μὲ μαργαροκέντητα πε-
ριδέρκια. Ποία διαφορὰ κοινωνικῶν καταστάσεων!
Κρέμαται δὲ κατὰ μέγα μέρος ἡ κακὴ τῶν τύχῃ
καὶ ἀπὸ τὴν ἀσχημίαν των. Ὅλοι σχεδὸν ἀνή-
κουσιν εἰς τὴν φυλὴν τῶν μανδρουσκύλλων ἢ τῶν
λυκοσκύλλων, καὶ ἔχουσι πολλὰ τὰ παρεμφερῆ
πρὸς τὴν λύκον καὶ πρὸς τὴν ἀλώπεκα· ἢ μάλ-
λον πρὸς οὐδὲν ζῶον ἔχουσι τι τὸ παρεμφερές,

ἀλλ' εἶνε φρικώδη προϊόντα διασταυρώσεων τυ-
χαιῶν, μὲ χρώματα παραλά, μεγάλοι ὡς οἱ λε-
γόμενοι σκύλλοι τῶν σρχαίων, καὶ τόσον ἰσχυροί,
ὥστε δύναται τις νὰ ἀριθμῆσῃ τὰ πλευρὰ των
ἐξ ἀποστάσεως δέκα βημάτων. Ἐκτὸς δὲ τῆς λι-
ποσαρκίας, οἱ πλείστοι ἐξ αὐτῶν περιήλθον εἰς
τοιζύτην κατάστασιν ἕνεκα τῶν ἐρίδων καὶ συμ-
πλοκῶν, ὥστε ἐὰν δὲν τοὺς ἐβλεπε βραδίζοντας,
ἤθελες τοὺς ἐκλάβῃ ὡς σκελετοὺς κυνῶν σρχαί-
ων. Καὶ ἄλλοι μὲν ἔχουσι κολοβωμένην τὴν οὐ-
ρὰν, ἄλλοι δὲ τὰ ὅσα ἀποκεκομμένα, ἄλλοι μα-
δημένην τὴν ῥάχιν, ἄλλοι ἐκδεδαρμένον τὸν τρά-
χηλον, ἄλλοι εἶνε τυφλοὶ τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλ-
μῶν, ἄλλοι χωλοὶ τοὺς δύο πόδας, σκεπασμένοι
ἀπὸ πληγᾶς καὶ καταβιβρωσκόμενοι ἀπὸ μυίας,
φθάσαντες οὕτως εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον τῆς ἀθλι-
ότητος, εἰς τὸ ὅποσον δύναται ποτε νὰ φθάσῃ
σκύλλος· ἀληθῆς λείψανα τοῦ λιμοῦ, τοῦ πολέμου,
καὶ τῆς πλανήτιδος Ἀφροδίτης! Ἡ οὐρὰ, δύνα-
ται τις νὰ εἶπῃ, εἶνε δι' αὐτοὺς μέλος πολυτε-
λείας· ὅθεν καὶ εἶνε σπάνιον πρᾶγμα διὰ σκύλ-
λον τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ σῶζῃ ἀκερασίαν
τὴν οὐρὰν του μετὰ δύο μηνῶν δημόσιον βίον.
Δυστυχῆ ζῶα! Ὅθ' ἐκίνουν εἰς οἶκτον καὶ αὐτὴν
τὴν λιθίνην καρδίαν· καὶ ὅμως ὑπάρχουσι τινες
ἐξ αὐτῶν κολοβωμένοι καὶ ἠκρωτηριασμένοι μὲ
τρόπον τόσον παράδοξον, περιπατοῦντες μὲ σεί-
σματα καὶ λιγύσματα τόσον ἀδέξια, μὲ ταλαν-
τεύσεις τινὰς τόσον κκοζήλους, ὥστε εἶνε ἀδύ-
νατον νὰ τοὺς ἴδῃς καὶ νὰ κρατήσῃς τὸν γέλωτα.
Δὲν εἶνε δὲ δι' αὐτοὺς οὔτε ἡ πείνα οὔτε ὁ πόλε-
μος ἢ χειροτέρα των μάστιξ· ἀλλὰ συνήθειά τις
κακὴ παρειγωρήσασα πρὸ τινος καιροῦ εἰς Σταυ-
ροδρόμιον καὶ Γαλατᾶν. Πολλάκις τὴν νύκτα
τοὺς φιλησύχους Σταυροδρομίτικας ἐξυπνίζει ἐπὶ
τῆς κλίνης των θόρυβος καὶ ταραχῆ ὡς ἀργαζόν-
των τινῶν ἐξωθεν καὶ βεθαλαγεμένων· προκύ-
πτοντες δ' ἐκ τοῦ παραθύρου βλέπουσι κάτω εἰς
τὸν δρόμον σκύλλους κλονομένους καὶ τρέμον-
τας ροδερὰ, καὶ ἀναπηδῶντας πηδήματα ὑψηλό-
τατα, καὶ βριπτομένους μετὰ μανίας καὶ κατα-
κέρφα εἰς τοὺς τοίχους· τὸ δὲ πρῶτ' ὁ δρόμος ὅ-
λος εἶνε σκεπασμένος ἀπὸ πτώματα. Τί ἔτρεξεν;
ὁ ἰατρίσκος ἢ ὁ φαρμακοποιὸς τῆς συνοικίας, συ-
νηθίζων νὰ μελετᾷ τὴν νύκτα, καὶ μὴ θέλων νὰ
παρνοχλήται ἀπὸ τὸ σκυλλολόγιον, ἐπρομη-
θεύθη μίαν ἐβδομάδα ἡσυχίας καὶ σιωπῆς, ῥίψας
εἰς τοὺς κύνας τροχίσκους φαρμακευμένους. Τοῦτο
τὸ αἶτιον καὶ ἄλλα παρόμοια προκαλοῦσιν ὁση-
μέρᾳ ἐλάττωσιν σπουδαίαν τῶν σκύλλων ἐν
Σταυροδρομίῳ καὶ Γαλατᾶ· ἀλλὰ ποῦς τί; Ἐν
τούτοις οἱ ἐν Σταυροδρόμῳ ἀζάνουσιν ἐξ ἐναντίας καὶ
πληθύνονται τόσον, ὥστε ἐπὶ τέλους, μὴ εὐρίσκον-
τες πλέον τροφήν ἐν τῇ τουρκικῇ πόλει, μετανα-
στεύουσι βραθυρὰν εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην, καὶ
ἀναπληροῦσιν ἐν τῇ ἐξορᾶνζομένῃ ὅλα τὰ κενά,
ὅσα ἀφίνουσιν αἱ μάχαι, ἢ πείνα καὶ τὸ δηλητήριον.

Ἐπάρχουσιν ὅμως ἐν Κωνσταντινουπόλει ἄλλα
ὄντα, ἐμποιοῦντα πλείοτερον οἶκτον παρά τοὺς
κύνας, οἱ εὐνοῦχοι, οἵτινες, καίπερ παρειταχθέντες
εἰς τοὺς τούρκους ἐναντίον ῥητῶν ἐντολῶν τοῦ
Κορνήθου, αἵτινες καταδικάζουσι τὴν ἄτιμον ταύ-
την ἐκφύλισιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὑπάρ-
χουσιν ὅμως ἀκόμη, ἐναντίον τοῦ προσφάτου νό-
μου, ὅστις ἀπαγορεύει τὸ ἐμπόριον αὐτῶν, ἀρ'
οὐ ἰσχυροτέρᾳ τῶν νόμων εἶνε ἡ κακοῦργος δίψα
τοῦ χρυσοῦ ἢ προκαλοῦσα τὸ ἔγκλημα, καὶ ὁ ἀ-
σεβῆς ἐγωϊσμὸς τὴν ἐκμεταλλεύεται ὑπὲρ ἑαυ-
τοῦ. Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι ἀπαντῶνται κατὰ πᾶν
βῆμα εἰς τοὺς δρόμους, καθὼς ἀπαντῶνται κατὰ
πᾶν βῆμα καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Εἰς τὸ βῆμα ἐκά-
στης εἰκόνας τῆς τουρκικῆς ἱστορίας διακρίνεται
καὶ μία τῶν ἀπαισιῶν τούτων μορφῶν, μὲ τὰ
νήματα μιᾶς ἱστορίας εἰς τὴν χεῖρα, κεκαλυ-
μένος μὲ χρυσὸν ἢ ῥαντισμένος μὲ αἷμα, ἢ θύμα
ἢ εὐνοούμενος, ἢ δῆμιος, ἀναφανδὸν ἢ κρυφίως ἐ-
πίφοδος, ἔρθιος ἱστάμενος ὅπως φάσμα εἰς τὴν
σκιάν τοῦ θρόνου, ἢ ἐπιφανόμενος εἰς τὴν ὀπὴν
θύρας μυστηριώδους. Ὅθεν καὶ ἐν Κωνσταντινου-
πόλει ἐν μέσῳ τοῦ ἀπασχολημένου πλήθους τῶν
παζαριῶν, τῶν φαειρῶν βυλίων τῶν Γλυκῶν Νε-
ρῶν, ἀναμέστον τῶν κίωνων τῶν τζαμιῶν, εἰς τὴν
πλευρὸν τῶν ὀχημάτων, ἐπὶ τῶν ἀτμοπλοίων, εἰς
τὰ καΐκια, εἰς ὅλας τὰς ἐορτάς, εἰς ὅλας τὰς ὀ-
μηγύρας ἐπιραινεται τὸ ἀνθρώπινον τοῦτο μορ-
μολύκειον, οὐτινος ἢ παρουσίας ἀφίνει κηλῖδα πέν-
θιμον εἰς τὰς φαειρὰς εἰκόνας τοῦ ἀνατολικοῦ
βίου. Ἐλαττωθεῖσθαι τῆς παντοδυναμίας τῆς αὐ-
λῆς, συνηλαττώθη καὶ ἡ πολιτικὴ αὐτῶν σπου-
δαίτης, ὅπως καὶ χαλαρωθεῖσθαι τῆς ἀνατολι-
κῆς ζηλοτυπίας, ἠλαττώθη μεγάλως καὶ ἡ σπου-
δαίτης αὐτῶν ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς οἰκίαις· διὰ
τοῦτο καὶ τὰ πλεονεκτήματα τῆς θέσεώς των ἐξέ-
πεστο ἐσχάτως πολὺ, οὐδ' εὐρίσκουσι πλέον εἰς τὸν
πλοῦτον καὶ τὴν ἐξουσίαν εὐκόλως τὸ ἀντιεπι-
μισμα τῆς δυστυχίας των. Δὲν εὐρίσκονται πλέον
σήμερον Γαζνερὰ ἀγάδες, οἵτινες νὰ υποβληθῶ-
σιν ἑκουσίως εἰς τὸν ἀκρωτηριασμόν, διὰ νὰ γεί-
νωσιν ἀρχηγοὶ τῶν λευκῶν εὐνοῦχων. Ὅλοι σήμε-
ρον εἶνε ὀριστικῶς θύματα, καὶ θύματα ἄνευ πα-
ραμυθίας, ἀγοραθέντες ἢ ἀρπασθέντες ἐν Ἀβυ-
σινίᾳ, τρεῖς ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἐπικύσαντες εἰς τὸ
ἐπονείδιστον μαχαρίδιον, καὶ μεταπωληθέντες
πρὸς αἶσχος τοῦ νόμου μετ' ὑποκριτικῆς μυστι-
κότητος, μυσταρωτέρως παρά τὸ φανερὸν ἐμπόριον.
Δὲν εἶνε δ' ἀνάγκη νὰ σοὶ τοὺς δεῖξῃ τις, διότι
γνωρίζονται ἐκ μόνῃς τῆς θέας. Ὅλοι σχεδὸν εἶνε
ὑψηλοὶ τὸ ἀνάστημα, παχεῖς, πλαθαροί, μὲ πρό-
σωπον ἄτριχον καὶ μαρκαμένον, μὲ κορμὸν βρα-
χύν, καὶ μακρότατα σκέλη καὶ χεῖρας. Φοροῦν
φέσιον, μακρότατον ζοφεροῦ χρώματος ἐπεנדύτην,
περισκελίδας εὐρωπαϊκῆς καὶ μαστίγιον ἐκ δέρ-
ματος ἵπποποτάμου, τὸ σύμβολον τοῦ ἔργου των.

Βραδίζουσι μὲ μεγάλα βήματα, μαλθακά, ὡς με-
γάλα παιδία. Συνοδεύουσι τὰς κυρίας ἐφιπποὶ ἢ
πέζοι, ἐμπρὸς ἢ κατόπιν τοῦ ὀχήματος, ἄλλοτε
εἰς, καὶ ἄλλοτε δύο ὁμοῦ, καὶ περιστρέφουσι πάν-
τοτε ὄμμα ἄγρυπνον, ὅπερ ἐπὶ τῷ ἐλάχιστῳ βλέμ-
ματι ἢ τῇ ἐλάχιστῳ πράξει, ἢ τις θὰ ἐπρόδιδεν ἐλ-
λειψιν σεβασμοῦ, λαμβάνει ἐκφρασιν λύσεως θη-
ριώδους, ἢ τις ἐμποεῖ τρόμον καὶ φρίκην. Ἐ-
κτὸς δὲ τῶν περιπτώσεων τούτων, τὸ πρόσωπόν
των ἢ δὲν ἐκφράζει ἀπολύτως τίποτε, ἢ ἐκφρά-
ζει ἀπειρον ἀνίαν ἀπὸ παντὸς πράγματος. Ἐπάρ-
χουσιν εὐνοῦχοι νεώτατοι, τοὺς ὁποίους νομίζεις
πεντηκοντούτους, καὶ πρεσβύτατοι, οὓς ἐκλαμβά-
νεις ὡς νεανίας, γηράσκοντας ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας.
Εἶνε παχύτατοι, ὀλοστρογγυλοὶ, μαλακοὶ, στιλ-
πνοὶ, καὶ νομίζεις ὅτι ἐφουσκώθησαν ἢ ἐπαχύν-
θησαν ἐπίτηδες, ὡς οἱ χοῖροι· φέρουσιν ὄλοι ἀλαζο-
νευόμενοι νεανίτικοι. Ἐπάρχουσι δὲ καὶ ἄνθρωποι
ἄσπλαγγχοι, οἵτινες διαβαίνοντες πλησίον τῶν
δυσυχῶν τούτων τοὺς βλέπουσι καὶ γελῶσιν. Ἴ-
σως οἱ τοιοῦτοι νομίζουσι, ὅτι, ἐπειδὴ εὐρίσκονται
εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην ἐκ παιδικῆς ἡλικίας,
δὲν ἐννοοῦν τὴν δυστυχίαν των. Ἄλλ' ἐξ ἐναν-
τίας γνωρίζουσι ὅτι καὶ τὴν ἐννοοῦν καὶ τὴν αἰ-
σθάνονται· καὶ ἂν ὅμως δὲν τὸ ἐγνωρίζαν, πῶς
ἦτο δυνατόν νὰ ἀμφιβάλωσι περὶ τούτου; Νὰ
μὴ ἀνήκει εἰς οὐδέτερον τῶν φύλων, νὰ εἴσαι τέ-
ρας ἀνθρώπινον, νὰ ζῆς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ
νὰ βλέπῃς σεαυτὸν χωρισμένον ἀπ' αὐτῶν δι' ἀ-
βύσσου· νὰ αἰσθάνεται βρέμουσαν περὶ σεαυτὸν
τὴν ζωὴν ὡς θάλασσαν, καὶ νὰ ὀφείλῃς νὰ διά-
γῃς ἐν τῷ μέσῳ ἀκίνητος καὶ μόνος ὡς βράχος·
νὰ αἰσθάνεται ὄλους σου τοὺς σοχασμούς καὶ ὅλα
σου τὰ αἰσθήματα ἀποκεκλεισμένα διὰ σιδηροῦ
κύκλου, ἢ οὐδεμίαν ποτὲ ἀρετὴ ἀνθρωπίνην θέλει
δυνατῆ νὰ θραύσῃ· νὰ ἔχῃς αἰωνίως πρὸ τῶν ὀ-
φθαλμῶν σου τὴν εἰκόνα τῆς εὐτυχίας, πρὸς ἣν
τὰ πάντα σπεύδουσι, ἢς πέριξ τὰ πάντα στρέ-
φονται, ἐξ ἧς τὰ πάντα ζωογονοῦνται καὶ φωτί-
ζονται, καὶ νὰ αἰσθάνεσαι σεαυτὸν ἀπείρω· ἐξ
αὐτῆς ἀπομεμακρυσμένον, ἐν γωνίᾳ καὶ παραβύ-
στω, ἐν κενῷ ἀπείρῳ καὶ ψυχρῷ, ὡς πλάσμα τοῦ
θεοῦ καταρξαμένον· νὰ εἴσαι μάλιστα καὶ φύλαξ
τῆς εὐτυχίας ταύτης, ὁ φραγμὸς, ἢ ὁ ζηλότυπος
ἄνθρωπος παρεμβάλλει μεταξὺ τῶν ἡδονῶν αὐ-
τοῦ καὶ τοῦ κόσμου, τὸ στήριγμα, δι' οὗ ἀσφα-
λίζει τὴν θύραν του, τὸ ῥέλος, μὲ τὸ ὅποσον σκε-
πάζει τὸν θησαυρὸν του· καὶ νὰ ὀφείλῃς νὰ ζῆς
ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀρωμάτων, τῶν θεληγῆτρων, τῆς
νεότητος τοῦ κάλλους, τῆς εὐφροσύνης, μὲ τὸ αἰ-
σχος ἐπὶ τοῦ μετώπου, μὲ τὴν λύσαν ἐν τῇ καρ-
δίᾳ, περιρρονούμενος, χλευαζόμενος, ἄνευ ὀνόμα-
τος, ἄνευ οἰκογενείας, ἄνευ μητρὸς, ἄνευ μιᾶς ἀ-
ναμνήσεως θυμῆρους, ἀποχωρισμένος ἀπὸ τῆς ἀν-
θρωπότητος καὶ ἀπὸ τῆς φύσεως, ἄ! τοῦτο πρέ-
πει νὰ εἶνε βράσκων, τὴν ὅποιαν ὁ ἀνθρώπινος καὶ

δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ, ὡς τὸ νὰ ζῆ τις μὲ τὸ ἐγχειρίδιον ἐμπηγμένον εἰς τὴν καρδίαν του. Καὶ τὸ αἶσχος τοῦτο τὸ ἀνέχονται ἀκόμη, καὶ οἱ δυστυχεῖς οὗτοι διέρχονται τὰς ὁδοὺς πόλεως εὐρωπαϊκῆς, ζῶσι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, καὶ δὲν ὠρύνονται, καὶ δὲν δαγκάνουν, καὶ δὲν φονεύουν, καὶ δὲν πτύουν κατὰ πρόσωπον τὴν ἀνάνδρον ἀνθρωπότητα, ἥτις τοὺς βλέπει καὶ δὲν ἐρυθριεῖ καὶ δὲν δακρύει, καὶ ἥτις συνιστᾷ ἐταιρίας διετινεῖς πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν αἰλοῦρων καὶ σκύλλων!

Ὁ βίος αὐτῶν εἶνε διηνεκὲς μαρτύριον. Ὅταν αἱ κυρίαὶ δὲν εὐρίσκουσιν αὐτοὺς εὐσυμβιβάστους πρὸς τὰς ῥαδιουργίας των, τοὺς μισοῦσιν ὡς δεσποφύλακας καὶ κατασκόπους των, καὶ τοὺς βασανίζουσι μετὰ σκληρᾶς ἐρωτοτροπίας, μέχρις οὗ κατασῆσιν αὐτοὺς ἐκμανεῖς καὶ παράφρονες, ὡς τὸν πτωχὸν ἐκείνον εὐνοῦχον τῶν Περσικῶν ἐπιστολῶν, ὁσάκις εἰσήγεν εἰς τὸ λουτρὸν τὴν κυρίαν του. Τὰ πάντα δὲ εἶνε δι' αὐτοὺς χλεύη καὶ σαρκασμός· φέρουν δνόματα ἀρωμάτων καὶ ἀνθέων, καθ' ὑπαινιγμὸν πρὸς τὰς κυρίας, ὧν εἶνε φύλακες· ὄθεν καὶ εἶνε κάτοχοι ὑακίνθων, κηπουροὶ κρίτων, φρουροὶ ῥόδων καὶ ἰων· Καὶ ποσάκις ἀγαπῶσιν οἱ ἄθλιοι! Ἐπειδὴ ἐν αὐτοῖς ἀπενεκρόθησαν τὰ ἀποτελέσματα τῶν παθῶν, ὄχι καὶ τὰ αἴτια· καὶ εἶνε ζηλότυποι, καὶ τήκονται καὶ χύνουν δάκρυα αἵματος· ἐνίστε δὲ, ὅταν προπετὲς βλέμμα προσηλωθῇ εἰς τὸ πρόσωπον τῆς κυρίας των, καὶ ἐννοήσωσιν ὅτι τὸ βλέμμα τοῦτο ἐγένετο εὐμενῶς ἀποδεκτὸν, γίνονται ἐκτὸς ἐαυτῶν, καὶ κτυποῦν. Ἐπὶ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου εὐνοῦχος τις ἐμάστιξε κατὰ πρόσωπον γάλλον ἀξιωματικὸν, οὗτος δὲ ξιφουλκήσας διεσχίσε τὸ κρανίον του. Τίς δύναται νὰ εἴπῃ τί ὑποφέρουσι, πόσον ἄλλως προξενεῖ εἰς αὐτοὺς τὸ κάλλος, πῶς τοὺς κατασπαράσσει εἰς ἀκκιτισμὸς, πῶς τοὺς διαπερᾷ τὴν καρδίαν ἐν μειδίαμα, καὶ ποσάκις, ἐν ᾧ φθάνει ἕως εἰς τὰς ἀκοάς των ὁ ἦχος ἐνὸς φιλήματος, ἢ χεῖρ των ψυχεῖ τὴν λαβὴν ἐγχειρίδιου! Οὐδὲν ἄρα θαῦμα ἂν ἐκ τῆς ἀπειρίας κενῆς καρδίας οὐδὲν ἄλλο συνήθως βλαστάνει παρὰ τὸ ψυχρὸν πάθος τοῦ μίσους, τῆς ἐκδικήσεως, τῆς φιλοδοξίας· ἂν ἀποβαίνουσι δριμεῖς, δικητικοί, γραμμῶδες ῥαδιουργοί, θρασυδείλοι· ἂν ἢ ἐχῶσι κτηνώδη ἀφοσίωσιν ἢ εἶνε πανουργότατοι προδόται, καὶ ἂν, ὅτε εἶνε ἰσχυροὶ, ζητοῦν νὰ ἐκδικήσωσι κατὰ τῶν ἀνθρώπων τὴν ὕβριν, ἥτις διεπράχθη ἐπ' αὐτῶν κατὰ τῆς φύσεως. Ἄλλ' ὅσον ὅμως καὶ ἂν ἐκφυλισθῶσιν, ὑπερισχύει πάντοτε ἐν αὐτοῖς ἡ ἀνάγκη τῆς γυναικὸς, καὶ ἐπειδὴ δὲν δύναται νὰ τὴν ἔχουν ἐρωμένην, ζητοῦν νὰ τὴν κάμουν φίλην· διὸ καὶ ὑπανδρεύονται, νυμφεύονται γυναῖκας ἐγκύους, ὡς ὁ Ζουμπούλου, ὁ μέγας εὐνοῦχος Ἰβραήμ τοῦ Α', διὰ τὸ ἔχουν ν' ἀγαποῦν ἐν τέκνον· σχηματίζουσι χερσὶν ἐκ παρθένων, ὅπως ὁ μέγας εὐνοῦχος Ἀχμέδ τοῦ Β', διὰ τὸ ἔχουσι τὸ θέαμα τοῦλάχιστον τοῦ κάλλους καὶ τῆς

χάριτος, τὸν περιπαθῆ ἐναγκαλισμὸν, ἐν κατὰ φαντασίαν ἀπέκασμα τοῦ ἔρωτος· προικοδοτοῦσι κόρην, διὰ τὸ ἔχουσι ἐν στήθος γυναικὸς, ἐφ' οὗ νὰ κλίνουσι τὴν κεφαλὴν, ὅταν γηράσωσι, διὰ τὸ νὰ μὴ ἀποθάνουσι χωρὶς νὰ μάθωσι τί ἐστὶ θωπεῖα, καὶ διὰ τὸ ἀκούσωσιν εἰς τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς των μίαν φωνὴν ἀγάπης, ἀφ' οὗ δι' ὅλης τῆς ζωῆς ἤκουσαν τὸν γέλωτα τῆς εἰρωνίας καὶ τῆς περιφρονήσεως. Δὲν εἶνε δὲ σπάνιοι ἐκεῖνοι, οἵτινες, πλουτήσαντες ἐν τῇ αὐτῇ ἢ ἐν τοῖς μεγάροις τῶν μεγιστάνων, ὅπου ἐξασκοῦσι τὸ ἔργον τοῦ εὐνοῦχου ἅμα καὶ ἐπιστάτου, ἀγοράζουσι γέροντες ἑπαυλὶν τινα παρὰ τὸν Βόσπορον, ὅπου προσπαθοῦσι νὰ λησμονήσωσι, ν' ἀπαμβλύνουσι τὸ αἶσθημα τῆς ἰδίας των δυστυχίας ἐν τῇ εὐθυμίᾳ τῶν ἐρωτῶν καὶ συμποσίων. Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ προκλήματων, ὅσα μοὶ ἐξῆθέσαν περὶ τῶν δυστυχῶν τούτων, ἐν πρὸ πάντων ἔμεινε ζωηρότερον ἐγκεχυραγμένον ἐν τῇ μνήμῃ μου, ὅπερ μοὶ διηγήθη νέος τις ἱατρός ἐν Σταυροδρομίῳ. Ἀναίρων τὴν γνώμην τῶν πιστευόντων, ὅτι οἱ εὐνοῦχοι δὲν ὑποφέρουσι.—Μίαν ἑσπέραν, μοὶ εἶπεν, ἐξηρχόμην τῆς οἰκίας πλουσίου τιδὸς μουσουλμάνου, ὅπου εἶχον ὑπάγῃ τὸ τέταρτον πρὸς ἐπίσκεψιν μιᾶς τῶν τεσσάρων γυναικῶν του, πασχούσης ἐκ καρδιακοῦ τινος νοσήματος. Εἰσερχόμενον καὶ ἐξερχόμενον μὲ συνᾶδεν εὐνοῦχος ἀνακράζων τὰς συνήθεις λέξεις: «Γυναῖκες ἀποχωρήσατε!»—διὰ τὸ εἰδοποιήσῃ κυρίας καὶ δούλας, ὅτι ὑπῆρχεν ἀνὴρ ἐν τῷ χωρῆμίῳ, καὶ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ θεαθῶσιν. Ὅτε ἔφθασα εἰς τὴν αὐλήν, ὁ εὐνοῦχος μὲ ἀφῆκε, καὶ ἐγὼ προεχώρησα μόνος πρὸς τὴν θύραν. Καθ' ἣν στιγμὴν ἐστάθην διὰ ν' ἀνοίξω, ἤσθάνθη ὅτι μ' ἔλαβέ τις ἐκ τοῦ βραχίονος, καὶ στραφεὶς εὐρέθην ἐνώπιον ἄλλου εὐνοῦχου, νεκνίσκου δεκαοκτῶ ἕως εἴκοσιν ἐτῶν ἡλικίας, ὅστις εἶχε προσηλωμένους ἐπ' ἐμὲ τοὺς ὀφθαλμούς του δακρυβρέκτους. Τὸν ἠρώτησα τί ἤθελεν. Ἐδίστασεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν ν' ἀποκριθῇ, ἀλλ' ἔπειτα μοῦ ἤρπασε τὴν δεξιάν, καὶ σφίγγων αὐτὴν σπασμωδικῶς μὲ τὰς δύο του χεῖρας, μοὶ εἶπε μὲ φωνὴν τρέμουσαν, ἐν ἣ διεκρίνετο ἡ ὀδύνη τῆς ἀπελπισίας:—Ἰατρὲ, σὺ ὅστις ἔχεις ἱατρικὰ δι' ὅλους τοὺς πόνους, δὲν θὰ εὐρῆς ἐν ἱατρικῶν καὶ διὰ τὸν ἰδικόν μου;—Ἄδυνατῶ νὰ ἐκφράσω ποίαν ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν εἰς ἐμὲ οἱ ἄπλοῖ οὗτοι λόγοι. Ἡθέλησα ν' ἀποκριθῶ, ἀλλ' ἡ φωνὴ μοὶ ἔλειψε· μὴ γνωρίζων δὲ τί νὰ κάμω ἢ τί νὰ εἴπω, ἤνοιξα ἀποτόμως τὴν θύραν καὶ ἔφυγα. Ἄλλὰ καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν ἑσπέραν καὶ πολλὰς κατόπιν ἡμέρας μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐβλεπα τὸν νέον ἐκεῖνον, καὶ ὅτι ἤκουα τοὺς λόγους του ἐκείνου, καὶ ποσάκις ἐδέησε νὰ συγκρατήσω διὰ τῆς βίας ἐμαυτὸν, ὅπως μὴ κλαύσω ἐξ οἴκτου.—Φιλάνθρωποι, δημοσιογράφοι, ὑπουργοὶ, προσθευταὶ, καὶ σεῖς, κύριοι βουλευταὶ τῆς ἐν Σταμποῦλ βουλῆς, καὶ γερουσταταὶ τῆς ἡμι-

σελήνου, ἀναφωνήσατε, λαλήσατε, πρὸς Θεοῦ, ὅστε τὸ στύγεσθαι τοῦτο ὄνειδος, ἢ φρικώδης αὐτὴ κηλὶς τῆς ἀνθρωπίνης τιμῆς, νὰ μὴ εἶνε πλέον κατὰ τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα ἄλλο τι παρὰ ὀδυνηρὰ ἀνάμνησις, ὅπως αἱ σφαγαὶ τῆς Βουλγαρίας.

*Ἐκείνη συνίσταται.

ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΕΝΔΕΙΑ

Ἐάν πρέπη νὰ πιστεύσῃ τις τὴν γενικὴν ἀπανταχόθεν ἐγχειρομένην κραυγὴν τῶν ἀνταγκλήσεων καὶ θρηνηθῶν, οὐδέποτε ἢ ἐνδεῖα ὑπῆρξε τόσον γενικῆ, βαθειᾶ καὶ θλιβερά, ὅσον σήμερον· οὐδέποτε τὸ ἐμπόριον, τὸ τε μέγα καὶ τὸ μικρὸν, ὑπέφερεν ὅσον σήμερον· οὐδέποτε δὲ εἰς τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα ἐπῆλθον ἡμέραι τόσον κακαί. Νομίζεις ὅτι ἕκαστον πεζοδρόμιον ἐγκύει καὶ ἐν παρῶπον. Καὶ ὅμως ἡ πολυτέλεια οὐδέποτε ὑπῆρξε πλέον ἀχαλίνωτος, πλέον ἀκατάληπτος, πλέον ἀνόητος παρὰ σήμερον. Ὅλα τὰ χρήματα, ὅσα μετὰ κόπου καὶ μόχθου κατορθῶνται ὁ οἰκογενεὶ ἀρχῆς νὰ πορίζηται ἀπὸ ἐργασίαν ἐπίμονον, ἢ καὶ διὰ μέσων ἄλλων ἐπιμοχλοτέρων, καταβροχθίζει τὸ πλέον ἀνόητον, τὸ πλέον ἀκόρεστον, καὶ τὸ πλέον γελοῖον τῶν παθῶν, ἢ ΜΑΤΑΙΟΤΗΣ!

Καὶ ποία ματαιότης; Ἐάν τοῦλάχιστον ἦτο ἡ ματαιότης ἐκείνη, περὶ ἧς λαλεῖ ὁ Σολομῶν, ὁ μεγαλοπρεπὴς ἐκεῖνος βασιλεὺς, ὅστις ἀφ' οὗ ἐξήντηλσεν ὅλας τὰς ἀπολαύσεις καὶ τὰς ἐπιθυμίας, συνέστειλεν ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς εἰς τὸ περιφθονοῦν ἐκεῖνο λόγιον: Ματαιότης ματαιότητων, τὰ πάντα ματαιότης!

Ἄλλ' οὐδαμῶς. Εἶνε ἡ μικρὰ, περιορισμένη καὶ ζωώδης ἐκείνη ματαιότης, ἥτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ πιστεύετε, ὅτι θὰ σὰς θαυμάσωσιν, ἐάν στείλετε τὴν σύζυγον καὶ τὰς θυγατέρας σας νὰ σαρώσουν τοὺς δρόμους τῆς πόλεως καὶ νὰ συμπαρασύρουν κυλίσουσι τὰς ἀκαθαρσίας των μὲ μεταξίνας ἐσθῆτας, ἐπὶ τῶν ὁποίων συνέρονται καὶ ἐρίζουσι μὲ ὕβρεις καὶ βλασφημίας καὶ γρονθοκοπήματα τὰ πλέον ἀντίκλητα χρώματα καὶ τὰ πλέον ἔκτακτα σχεδιογραφήματα.

Ἄ! ἐάν ὁ ἔρωσ οὗτος τῆς πολυτελείας συνίστατο εἰς τὸ νὰ θυσιάζῃ τις τὸ χρήσιμον εἰς τὸ ὠραῖον, τὸ σκόπιμον εἰς τὸ κομψόν, καὶ τὴν ἀσχημον στερεότητα εἰς τὸ μετὰ χάριτος ἐλαφρὸν, ἐάν μὰς ἔλεγαν, ὅτι πολλοὶ ἀφαιροῦσι μίαν παροψίδα ἐκ τῆς τραπεζῆς των, ἢ ἀποστεροῦσιν ἐαυτοὺς ἀναγκαίων τινῶν προκλήματων, διὰ τὸ νὰ περικυκλωθῶσιν ἀπὸ ἄνθη, ἀπὸ χλόην, ἀπὸ εἰκόνας, ἀπὸ ἄλλα καλλιτεχνικὰ ἀντικείμενα, ἢ ὠραῖα ἐπιπλά, ἠθέλωμεν εὐκόλως ἐννοήσῃ τὴν τοιαύτην κλίσιν, καὶ, εἰς τινὰς περιστάσεις, χωρὶς νὰ ἐπιδοκιμάσωμεν τοῦτο τῇ φωνῇ γεγωνυῖα, θὰ τὸ ἐθαυμάζομεν καθ' ἑκαστοῦ. Ἡθέλωμεν τότε ἐννοήσῃ, ὅτι ἡ πρὸς τὰ περιττὰ μὲν ἀλλ' ὠραῖα ἀντικείμενα κλίσις αὐτὴ πηγάζει ἐξ ἰδιοσυγκρασίας

καλλιτεχνικῆς, ἐξ ὑψηλῶν τινῶν καὶ ποιητικῶν αἰσθημάτων, καὶ θὰ ἐλέγομεν: Εὐτυχεῖς εἰσθε σεῖς, ἐράσμινοι θιασῶται τῆς φαντασίας, οἵτινες προτιμᾶτε τὰς ἀπολαύσεις τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν σωματικὴν εὐεξίαν, καὶ τὰς ἡδονὰς τῆς ὁράσεως ἀπὸ τὸν κόρον τοῦ στομάχου.

Ἄλλ' οὕτω δὲν ἔχει τὸ πρᾶγμα.

Εἰσήλθομεν εἰς πολλὰς οἰκίας, ἐπεσκέφθημεν πολλὰς αἰθούσας, καὶ, ἐξαιρέσει ὀλιγίστων τινῶν, διακηρύττομεν ὅτι, καὶ ἐάν ἀπεβάλλομεν μαχόμενοι τὸ ἥμισυ τῶν ἡμετέρων δακτύλων, πάλιν θὰ ἡδυνάμεθα ν' ἀριθμῆσωμεν ἐπὶ τῶν σωζομένων τὰ δωμάτια καὶ τὰς αἰθούσας, ὅπου εἶδομεν καλλιτεχνικὸν τι ἐπιπλόν, ἢ εἰκόνα τινὰ ἀξίαν λόγου, καὶ ὅπου παρατηρήσαμεν τὴν ὀρθὴν ἐκείνην διάταξιν τῶν ἀντικειμένων, τὴν ἁρμονίαν τῶν χρωματισμῶν, τὴν ἀναλογίαν, τὴν συμμετρίαν, τὸ κατὰ τέλος ἐκεῖνο, ὅπερ ἀναγγέλλει τὴν καλλιαισθησίαν, καὶ ἀποκαλύπτει τὸ αἶσθημα τοῦ καλοῦ.

Παντοῦ σύμμιξις χρωματισμῶν κακίστη, ἱκανὴ νὰ προξενήσῃ νευραλγίαν εἰς τὴν κόρη τῶν ὀφθαλμῶν σας· παντοῦ συννηωμένα ὅλα τὰ ἀσυνάρτητα, τὰ ἀσύμφωνα, τὰ διάφωνα. Εἰκόνας πρόστυχοι 100 φράγκων ἐντὸς πλακισίων 400 φράγκων, κρεμασμένοι εἰς τοίχους μὲ σχεδιογραφήματα χυδαῖα. Καὶ καθρέπται, καὶ πάλιν καθρέπται, καὶ πάντοτε καθρέπται, τὸ μωρὸν δηλ. τοῦτο πρᾶγμα, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐλλεῖπει ὅπως ἡ ἀνθρωπίνη ἰδέα, τὸ τεχνουργικὸν τοῦτο προῖον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐλλεῖπει ὅπως ἡ καλλιτεχνία, τὸ ἄσημον τοῦτο κόσμημα, τὸ κατασκευαζόμενον διὰ μηχανῆς, τὸ ὁποῖον στοιχίζει ὅσον καὶ τὸ καλλιτεχνικὸν ἀριστοτέχνημα, ἢ μονότονος ἐκείνη ἐπιφάνεια, ἥτις σὰς ἀπαλλάττει τοῦ κόπου τῆς ἐκλογῆς, καὶ δὲν ἀπαιτεῖ νὰ γνωρίζετε τίποτε, ἐν μιᾷ λέξει ἢ πολυτέλεια ἐκείνη τῶν μωρῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν χορταίνουσι τὴν πολυτίμον κεφαλὴν, ἢ φέρουσιν ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ θέλουσι ν' ἀναπαράγῃσιν αὐτὴν κατὰ πᾶν αὐτῶν κίνημα, καὶ εἰς ὅλους τοὺς τοίχους τῆς οἰκίας των!

Ἐάν δὲ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ διακόσμησις τῶν πλείστων οἰκημάτων δὲν εἶνε, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, εἰμὴ τυχεῖα συνεπισώρευσις ἐπιπλῶν καὶ ὑψισμάτων, συνενωθέντων ἄνευ τινὸς κρίσεως καὶ φιλοκαλίας, τί πρέπει νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν ἐνδυμασιῶν, αἵτινες σύρονται εἰς τοὺς δημοσίους περιπάτους; Κρίμα ὅτι δὲν ἠκούσατε ποτὲ ὀρχήστραν, τῆς ὁποίας ὅλα τὰ ὄργανα κρούονται εἰς διάφορον τόνον. Ἐκ τοῦ τοιοῦτου ἀκούσματος ἠθέλατε αἰσθανθῆ εἰς τὰ ὄτα ὅ,τι ἡμεῖς αἰσθανόμεθα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ὅταν βλέπωμεν τὰς ἀλλοκότους αὐτὰς ἐνδυμασίας, ἐφ' ὧν συνέρονται καὶ συναναμιγνύονται ὅλοι οἱ ψευδεῖς τόνοι, ὅλοι τοῦ κόσμου αἱ ἀναρμοστίαι.

— Ἀκολουθοῦμεν τὸν συρμόν, καὶ ὁ συρμὸς

μας ἔρχεται ἐκ Παρισίων, μᾶς λέγετε· ἐὰν οὗτος δὲν σᾶς ἀρέσκη, αἰτιάσθε τὰς Παρισίνας, καὶ ὄχι ἡμᾶς».

Ἐν πρώτοις συγχωρήσατέ μας νὰ σᾶς παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ Παρισινὴ φιλοκαλία δὲν εἶνε εὐτυχῶς ὅ,τι σᾶς ἐκλαμβάνετε ὡς τοιαύτην, ἔχετε δὲ πρὸ ὀφθαλμῶν ἐν Ἀθήναις κυρίας, μετρουμέννας δυστυχῶς εἰς τὰ δάκτυλα, αἵτινες ἀπαραλλάκτως, ὅπως καὶ σᾶς, ἀκολουθοῦν τὸν συρμὸν τῶν Παρισίων, ὅστις ὁμοίως παρ' αὐταῖς εἶνε πλήρης χάριτος, διότι αὐταὶ μόνον ἐννοοῦν τὸν συρμὸν τοῦτον καὶ γνωρίζουν νὰ τὸν ἐρμηνεύωσι.

Ἔως πρὸς τὴν ἐνδυμασίαν ὑπάρχουσι πολλὰ πράγματα, κυρία, τὰ ὅποια σᾶς ἀγνωστεῖ καθ' ὀλοκλήριον, καὶ τὰ ὅποια ἡ Παρισινὴ γνωρίζει πάντοτε, ἔστω καὶ πλύστρια.

α'—Ὅτι ἡ ἐλαχίστη ὑπερβολή, ἣν θελήσῃ τις νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τοὺς συρμούς, δύναται νὰ καταστήσῃ γελοίαν καὶ αὐτὴν τὴν πλέον ὠραίαν ἐνδυμασίαν.

β'—Ὅτι ἡ ἐνδυμασία εἶνε διάφορος καὶ ποικίλλει κατὰ τὰς ἡλικίας.

γ'—Ὅτι ὁ αὐτὸς συρμὸς δὲν ἀρμόζει εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ εἰς ὅλα τὰ σώματα.

δ'—Ὅτι ἐνδυμασία, φαινομένη λαμπρὰ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν κηρίων ἢ τοῦ ἀερίου, δύναται νὰ φανῇ ἀσχημοτάτη εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

ε'—Ὅτι δὲν ἐνδύεται μία κυρία κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅταν ἐξέρχεται δι' ὑποθέσεις της, ἢ διὰ νὰ υπάγῃ εἰς ἐπισκέψεις, οὐδέποτε δὲ φέρει τὴν ἡμέραν ἀδάμαστας ἢ ἀλλὰ πολὺτίμα κοσμήματα.

καὶ ς'—Ὅτι οἱ διαβάται, ἀπαντώντες καθ' ὁδὸν γυναῖκα πεζοδρομοῦσαν καὶ φέρουσαν ἐνδυμασίαν ἐκλαμπρὸν καὶ ὑπερβολικὴν, ἀποδίδουσι κατὰ διάνοιαν εἰς αὐτὴν ἀμέσως καὶ ἐπίθετον.

Καταλαμβάνετε τώρα διατί τόσαι κυρία, νομίζουσι ὅτι ἀκολουθοῦσι τὸν συρμὸν τῶν Παρισίων, θὰ ἠδύνατον νὰ ἐλευσῶσι περὶ ἐαυτὰς τὰ πλήθη, ἢ καὶ νὰ προκαλέσωσι τοὺς συριγμούς τῶν διαβατῶν, ἐὰν συλλαμβάνωσι τὴν αὐτὰς, ὅπως βαδίζουσι παρ' ἡμῖν εἰς τοὺς δρόμους ἢ τὰς πλατείας, τὰς μετέφερον ἐν ἀκαρεῖ εἰς τὰ πεζοδρομικὰ εὐρωπαϊκῆς τινος μεγαλοπόλεως;

Νομίζετε, ὅτι ἐνδύεσθε καθὼς αἱ Παρισίαι;

Τοῦτο σημαίνει ὅτι οὐδέποτε εἶδατε αὐτάς, ἄλλως ἠθέλατε ταχέως ἐξαχθῆ ἐκ τῆς ἀπάτης σας ταύτης. Ἀμέσως ἠθέλατε μάθη, ὅτι οὐδὲν ἀπλοῦστερον καὶ ὀλιγώτερον λαμπρὸν τῆς ἐνδυμασίας, ἣν φέρει καθ' ὁδὸν πᾶσα γυνή, ἣν σέβεται ὁ κόσμος, καὶ ἣτις σέβεται ἐαυτήν. ἠθέλατε μάθη, ὅτι καὶ αἱ ἑταῖραι αὐταῖ, ὅσαι τοὺλάχιστον δὲν κατῆλθον εἰς τὴν τελευταίαν βαθυμίαν τοῦ εἶδους των, ἐνδύονται ἀπλᾶ, ὁσάκις μέλλουσι νὰ ἐξέλθωσι πεζαί, ἐκ φόβου μὴ συγχέῃ τις αὐτάς μετὰ τὰς συναδέλφους αὐτῶν, ὅσαι ἀνήκουσιν εἰς τὰς κατωτέρας σφαιρας. Οὐδέποτε δὲ ἠθέλατε ἀπαντήσῃ γυναικᾶ ὅπως οὐν ἡλικιωμένην καὶ ὁ-

πώσων εὐσάρκον ἐνδεδυμένην ὅπως ἡ νεάνις, καὶ ἐξερχομένην μετ' ὀνήνη τὴν ἐσθῆτα ἄνευ ἐπανωφορίου. Οὐδέποτε ἠθέλατε ἀπαντήσῃ τὰ βουρὰ ἐκεῖνα τῆς ψευδοῦς κόμης, ὑπὸ τὴν ὁποίαν φαίνεται καταπλάκωμένον τὸ πρόσωπόν σας. Ἐπὶ τέλους δὲν ἠθέλατε αἰσθάνθῃ, ἅμα διερχομένης κυρίας τινὸς διακεκριμένης, ὅλας ἐκεῖνας τὰς νοσηρὰς ὁμάδας, ὅσαι ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ ἀρωματικὰ φυαλίδια τοῦ Βισλὲ καὶ Λουβὲν, διότι ἡ Παρισινὴ τοῦ κόσμου ἐννοεῖ θυμοσφόως, χωρὶς ποτὲ νὰ τὸ ἀναγνώσῃ γαλλιστί ἢ λατινιστί, ὅτι:

Η ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΜΥΡΩΓΙΑ ΕΙΝΕ ΝΑ ΜΗ ΜΥΡΙΖΗ ΤΗΣ ΤΗΠΟΤΕ.

Τὴν πτέρναν τοῦ σανδαλίου σας ὁ ὑπόδηματοποιὸς θέτει κατὰ παραγγελίαν σας εἰς τὸ μέσον τοῦ πέλματος, ὅπερ σᾶς ἀναγκάζει νὰ βαδίζετε ὡς κυραὶ καὶ κύπτουσαι πρὸς τὰ ἔμπροσ, καὶ νὰ προβάλλετε τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ σώματός σας, τὸ ὁποῖον μετ' ὅλας τὰς ταινίας καὶ τὰ ποῖφ οὐδέποτε ἔσται ἡ ἔδρα τῆς ποιήσεως. Ἀλλὰ μετ' ὅλα αὐτὰ νομίζετε ὅτι ἀποκτᾶτε τὸν πόδα τῶν Παρισίων, τὸν πόδα ἐκεῖνον, ὃν ὀλοκλήρον θὰ ἔθετε τις ἐντὸς ἐνὸς τῶν χειροκτιῶν σας;

Ἄλλ' ἔχετε τὸ ψιμύθιον!

Τὴν διελογίσθητε, ὅτε σᾶς ἤλθεν ἡ ἰδέα νὰ κηλιδώσετε τὸ πρόσωπόν σας μετὰ τὰ δηλητηριώδη ταῦτα φάρμακα, τὰ ὅποια καταστρέφουσι τὸ χρῶμα, ὅπερ ἴσως ἡ φύσις ἔπλασε ὀροσπερὸν καὶ διαφανές;

Διελογίσθητε, ὅτι τὰ βόδα τῆς νεότητος εἶνε πράγμα ἐπαίσχυντον, καὶ πρέπει νὰ τὰ μαράνητε ὑπὸ τὸ χρίσμα τοῦ γύψου, τοῦ ἀνθρακικοῦ μολύβδου, τοῦ ἀμμίου καὶ τοῦ ὑδραργύρου;

Ἡ μᾶλλον ἠθέλησατε ν' ἀπομακρύνετε ἀπὸ τὰς παρειὰς σας τὰ παράτολμα χεῖλη, ὅσα θὰ ἐπιθύμουσι νὰ τὰς ἐπιψύσωσι; Ἐπιθυμήσατε νὰ ἐμπνέετε φρίκην καὶ ν' ἀπεκλύετε ἀφ' ἡμῶν πάντα, ὅστις ἤθελε σᾶς ἀπαντήσῃ;

Ἄ, ἐὰν τοῦτο ἠθέλησατε, ἐπετύχετε· διότι οὐδεὶς σύζυγος, οὐδεὶς ἀδελφός, σῶζων ἐν ἐαυτῷ τὸ ὀρμέμφυτον, δὲν λέγω τοῦ καλοῦ καὶ λεπτοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς πλέον στοιχειώδους καθαριότητος, θὰ εὐρεθῆ ὅστις νὰ μὴ αἰσθάνθῃ ἀφόρητον ἀηδίαν, καὶ μόνον ἂν διανοηθῆ νὰ ἴδῃ ἢ νὰ προσψύσῃ μετὰ τὰ χεῖλη του προσωπεῖον ἐπιχρισμένον μετ' ὀνήνην ἀπὸ κόνιν ὀρύζης καὶ παχύμυρα.

Ἡ ἐπιχρῖσις καὶ ἐπιχρωσις τῆς ἐπιδερμίδος εἶνε μυστὰ βεβήλωσις τῆς φύσεως ἀκόμη καὶ διὰ τὰς γυναῖκας ἐκεῖνας, ὅσαι μεταχειρίζονται τὰ τοιαῦτα, ὅπως συγκαλύψωσι τὰς φυσικὰς ἐλείψεις τοῦ χρώματός των, ἢ τὰς βλάβας, ὅσαι ἐπροξένησαν εἰς τὴν ἐπιδερμίδα των ἡ νόσος.

Βεβήλωσις καὶ αὐτὸ τὸ φοβερώτερον πρόσωπον, ὅπερ εἶνε διάτρητον ὡς τὸ κόσκινον, ἢ ὡς ἡ τράπεζα τοῦ κυβευτηρίου, θέλει φανῆ εὐάρεστον καὶ θελητικὸν εἰς πάντα ἄνθρωπον, ἔχοντα σῶμα τὰς φρένας, ἐὰν συγκρίνῃ αὐτὸ πρὸς τὸ ὠραιότερον

μὲν φύσει πρόσωπον, ἀλλ' ἐπιχρισμένον μετ' ὅλα τὰ προϊόντα τῶν μυροπωλείων:

ΔΙΟΤΙ ΤΟ ΑΣΧΗΜΟΤΕΡΟΝ ΦΥΣΙΚΟΝ ΠΡΑΓΜΑ ΕΙΝΕ ΠΑΝΤΟΤΕ ΟΛΙΓΩΤΕΡΟΝ ΑΣΧΗΜΟΝ ΠΑΡΑ ΤΟ ΩΡΑΙΟΤΕΡΟΝ ΕΠΙΠΛΑΣΤΟΝ.

Οὐδὲν ἄλλο λοιπὸν παρ' ὅπως διεγείρωσι εἰς οἶκτον τοὺς διαβάτας, οἵτινες θὰ ἐξεκαρδίζοντο ἐκ τοῦ γέλωτος, ἐὰν δὲν ἀπημυθύνοντο ἢ αἰσθησὶς των ἕνεκα τῆς ἔξεως, ἢ ἐὰν δὲν ἀνεχαιτίζοντο ἐκ τῆς περιφρονήσεως, ἣν ἐμπνέει τόση ἄγνοια καὶ ἀναισθησία, οὐδὲν ἄλλο παρ' ὅπως μεταμορφωθῶσι εἰς γελοιογραφίας τόσαι γυναῖκες, στεροῦνται πᾶσαν εὐμάρειαν, ἐνίστε δὲ καὶ αὐτὰ τὰ χρεῖωδη, φειδωλεύονται δὲ κατ' οἶκον τὴν τροφήν καὶ τὴν πόσιν, τὸ κρέας καὶ τὸ κάρβουρον, ἐγκαταλείπουσι τὰ τέκνα των εἰς τὴν ἀμάθειαν, ἢ θλίβονται διὰ τὸν ὄβολον ὃν δίδουσι εἰς τὸ σχολεῖον, κάμνουν οἰκονομίας εἰς τὴν καθαριότητα καὶ τὴν ποιότητα τῶν ἀσπροβούχων, ἐνίστε δὲ καὶ εἰς αὐτὰ ταῦτα, τὴν μόνον ὀρθὴν πολυτέλειαν τῶν διακεκριμένων γυναικῶν καὶ διαγούσι τέλος ὑπὸ τὸ ψιμύθιον, ὑπὸ τὸν γύψον, ὑπὸ τὴν μέταξαν καὶ ὑπὸ τὰ τρίχαπτά των, βίον ἐνδεῶν καὶ λιμοκτονούντων! . . .

[Κατὰ τὸ γαλλικόν].

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Gaston Tissandier].

Πρίστλεϋ, Λαθωζιέ.

Ἐνῶ ὁ Schéele ἐπετέλει ἐν Σουηδίᾳ τὰ μεγάλα αὐτοῦ ἔργα, Ἀγγλος ἐπιστήμων ἔχων ἔκτακτον ἀγγίνοιαν, συνετέλει διὰ τῶν ἀνακαλύψεων αὐτοῦ εἰς τὴν θεμελίωσιν τῆς νεωτέρας χημείας. Οὗτος δὲ ἦτο ὁ Πρίστλεϋ, ὅστις ἐγεννήθη τῷ 1733. Ὁ πατήρ του, ἐπιουροποιὸς τὸ ἐπάγγελμα, ἐπεθύμει νὰ τὸν διαδεχθῆ ὁ υἱός του, ἀλλ' ὁ νεανίας ἐνεπιλοχῶρι εἰς τὰ θεολογικὰ ζητήματα, καὶ ἐξεδήλου παιδιόθεν ἐνθουσιασμὸν θρησκευτικὸν ἔκτακτον. Ἀπολέσας προῖμως τὴν μητέρα του, εὐρε παρὰ τινι θεῖᾳ του πλήρη τῶν τάσεων αὐτοῦ ἱκανοποίησιν. Ἡ κυρία αὕτη εἶχε μεταβάλει τὴν οἰκίαν της εἰς εἶδος τι ἀκαδημίας, ὅπου ὅλοι αἱ θρησκείαι καὶ ὅλοι αἱ αἰρέσεις εἶγον τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῶν. Ὁ Πρίστλεϋ ἠνδρούτο οὕτω ἐν μέσῳ τῶν θρησκευτικῶν συζητήσεων, ἐπεδόθη δὲ περιπαθῶς εἰς αὐτάς καὶ θέλων νὰ ἐμβυθῆναι εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν, ἔμαθε τὴν γαλλοαἰνὴν, τὴν συριακὴν καὶ τὴν ἀραβικὴν. Εἶχε δὲ μεγίστην πρὸς τὰς γλώσσας ἔφεσιν καὶ ἐμελέτα συγχρόνως καὶ τὰ μαθηματικά.

Ἀποφασίσας ν' ἀπερωθῆ καθ' ὀλοκλήριον εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν στάδιον καὶ γενόμενος δευτὸς ὡς ἱερεὺς, ἀνεδείχθη ἱεροκῆρυξ ἐν Συδάλκῃ. Ἀλλ' εἶτε διότι ἐράνη χλιαρὸς, εἶτε διότι ἐξερεῖτο εὐγλωττίας, οἱ ἐνορεῖται του ἀπεμακρύνθησαν αὐτοῦ μετὰ μικρὸν. Ὁ Πρίστλεϋ οὐδῶλος καταβληθεὶς ἐζήτησε νὰ γείνη ἱερεὺς ἄλλου θρησκευτικοῦ σωματείου ἐν τῇ κομητίᾳ τοῦ Τσέστερ, ἐν Ναν-

τούτς, ὅπου διηύθυνε σχολεῖον, καὶ κατόρθωσε διὰ τῆς οἰκονομίας καὶ τῶν στερητήτων νὰ ἀγοράσῃ ἐργαλεῖα τινὰ φυσικῆς, καὶ ἰδίως ηλεκτρικὴν μηχανὴν καὶ πνευματικὴν ἀντλίαν, ἃς ἐκίνησε ἐνώπιον τῶν μαθητῶν του. Τοιαύτη ἡ πρώτη ἐπιστημονικὴ ἀκτίς ἡ εἰσδύσασα εἰς τὸν ἐγκέφαλον τοῦ μεγάλου χημικοῦ. Τὰ θεολογικὰ ζητήματα δὲν ἐπαυσαν ὁμοίως πληροῦντα τὰς σκέψεις αὐτοῦ, καθότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐδημοσίευσε βιβλίον, ἐν ᾧ προσεπάθει ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐξηγόρασεν ἐντελῶς τὸν ἁμαρτωλόν.

Ἡ φήμη τοῦ Πρίστλεϋ ἤρξατο διαδιδόμενη περὶ αὐτόν. Τῷ 1761 προσεκλήθη ὑπὸ τῆς μικρᾶς ἀκαδημίας τῆς Οὐαριγκτῶνος, ὅπως ἐν αὐτῇ διδάξῃ τὰς ἀρχαίας γλώσσας· ἐκεῖ ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ σιδηουργοῦ Οὐίλκινσον, καὶ εἰσῆλθε πράγματι εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν στάδιον.

Ἡ εἰς Λονδίον μεταβάσις τοῦ Πρίστλεϋ μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τοῦτο. Ἡ τύχη ἔφερον αὐτὸν εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ Βενιαμίν Φραγκλίνοῦ, ἡ δὲ μετὰ τοῦ μεγάλου τούτου φιλοσόφου συνομιλία παρεκίνησεν αὐτὸν νὰ μελετήσῃ τὴν ἱστορίαν τῶν ηλεκτρικῶν ἀνακαλύψεων. Ὁ Φραγκλίνος διηκούλωνεν αὐτῷ τὴν μελέτην ταύτην. Μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς μόλις ἔτους ὁ Πρίστλεϋ ἔγραψε σπουδαῖον σύγγραμμα, τὴν Ἱστορίαν τοῦ ηλεκτρισμοῦ, ἐν ᾧ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ πρόοδος τοῦ κλάδου τούτου τῆς φυσικῆς ἐξιστοροῦνται μεθοδικώτατα καὶ μετὰ πολλῆς τῆς σαφηνείας, Πειράματά τινὰ, τὰ ὅποια ἐξετέλεσε, κατέστησαν αὐτὸν γνωστὸν εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀνεδείχθη διδάκτωρ καὶ ἔγινε μέλος τῆς ἐν Λονδίῳ Βασιλικῆς Ἑταιρίας.

Τῷ 1767 ὁ Πρίστλεϋ κατέλιπε τὴν Οὐαριγκτῶνα καὶ μετέβη εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἀνέλαβε τὴν διδασκαλίαν θρησκευτικοῦ σωματείου, καὶ ἐξηκολούθησεν ἀσχολούμενος περὶ τὰς θεολογικὰς συζητήσεις καὶ τὰς ἐπιστημονικὰς ἅμα ἐρεύνας. Ζυθοποιεῖον πλησίον κείμενον παρεκίνησεν αὐτὸν νὰ ἐπιχειρήσῃ γάρβιν διασκεδάσεως, ὡς λέγει ὁ ἴδιος, πειράματά τινὰ ἐπὶ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος τοῦ ἀναπτυσσομένου ἐν τῇ ζυμώσει τοῦ ζύθου, ἐξετέλεσε δὲ ἀξιοσημειώτους δοκιμὰς, ἃς ἀπεφάσισε νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὴν Βασιλικὴν Ἑταιρίαν ἐν ἔτει 1772 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τοῦ ἀέρος. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δύο μόνον ἀέριαι ἦσαν γνωστά· τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ, τὸ ὁποῖον ὀνομάζετο τότε σταθερὸν ἀέριον, καὶ τὸ ὑδρογόνον, εὐφλεκτικὸν καλούμενον ἀέριον. Ὁ Πρίστλεϋ ἐξετάσας τὰ δύο ταῦτα σώματα ἀνεκάλυψε μετ' οὐ πολὺ καὶ ἄλλα ἀέρια· τὸ ἄζωτον, ἐν τῶν στοιχείων τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, καὶ τὸ διττοξείδιον τοῦ ἀζώτου, ὃν ἀνεγνώρισεν τὰς ἀντιστηπτικὰς ιδιότητάς, τὸ χλωρυδρικὸν ὀξὺ καὶ τὸ ἀμμώνιον ἀέριον. Τὸ πρωτοξείδιον τοῦ ἀζώτου, τὸ θετικὸν ὀξὺ καὶ τέλος τὸ

δξυγόνο παρήχθησαν εις τὰς χειρας αὐτοῦ. Τὴν 1 Αὐγούστου 1774 ἐξήγαγεν δξυγόνο ἐκ τοῦ ὀξειδίου τοῦ ὑδραργύρου, τὸ δ' ἐπόμενον ἔτος ἀνεκάλυψε τὴν ιδιότητά, ἣν κέκτηται τὸ ἀέριον τοῦτο, τοῦ διατηρεῖν τὴν ἀναπνοήν. Εἰς τὰς ἀνακαλύψεις ταύτας δέον νὰ προσθέσωμεν τὴν τοῦ ταννικοῦ ὀξέος, τοῦ ὀξειδίου τοῦ ἀνθρακος, τοῦ θεϊκοῦ ὑδρογόνου, τοῦ ἐλαιοποιητικοῦ ἀερίου, ὡς βλέπομεν ὅτι ὁ μεγάλωνος ἀνὴρ, τοῦ ὁποίου ἀφηγοῦμεθα τὴν ἱστορίαν, ἀνεκάλυψε τὰ κυριώτερα τῆς χημείας ἀέρια, ὧν ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ βιομηχανία ἀδιαλείπτως χρησιμοποιοῦσι τὰς ιδιότητάς. Ἐκπληξίν δ' ἐμποιοῦσιν αἱ σπουδαῖαι αὐτὰ ἀνακαλύψεις, τοσοῦτον εὐκόλως ἐπιτευχθεῖσαι ὑπ' ἀνδρῶς, ὅστις ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ ἄπαινετὸν λέγει, ὅτι δὲν εἶναι χημικός, καὶ ὅτι πᾶν ὅ,τι κατώρθωσεν εἶναι τυχαῖον. Ἄλλ' οἱ βιογράφοι αὐτοῦ λέγουσιν ὅσα ἐκείνος ἀποσιωπᾷ. «Ὁ Πρίστλεϋ, λέγει ὁ Θόμσον, εἶχεν ἀγγίνοιαν, τὴν ὁποίαν οὐδὲν κατέβαλλε πρόσκομμα, καὶ παρκτηρητικὴν ἰκανότητα, ἥτις καθίστα αὐτὸν ἐπιτήδειον εἰς τὸ νὰ ὠφεληται ἐκ παντὸς φαινομένου παρουσαζομένου εἰς τὰς ὕψεις αὐτοῦ. Τοσοῦτον δ' ἦτο τακτικὸς εἰς τὰς ἐξεις του, ὡστε οὐδέποτε ἐλησμονεῖ νὰ σημειῖ τὴν ἐλαχίστην λεπτομέρειαν, ἣν παρετήρει. Εἰλικρινῆς ὢν ὅσον καὶ ἀφιλοκερδῆς, μόνον σκοπὸν τῶν ἀδιαλείπτων αὐτοῦ προσπαθειῶν εἶχε τὴν ἐρευναν τῆς ἀληθείας».

Ὅτε ὁ πλοίαρχος Κουὶ ἐπεχείρησε τὴν δευτέρην αὐτοῦ περιήγησιν, ὀλίγου δεῖν ἐλάμβανε μετ' ἑαυτοῦ τὸν Πρίστλεϋ ὡς ἱερέα τοῦ πλοίου του, ἀλλ' εὐτυχῶς διὰ τὴν ἐπιστήμην τὸ ὑπουργεῖον τῶν ναυτικῶν θεώρησεν ὅτι ὁ ἱεροκῆυξ οὗτος δὲν ἦτο ἀρκούντως ὀρθόδοξος. Ἐν τούτοις αἱ περιστάσεις τοῦ μεγάλου χημικοῦ, ἔχοντος πολυμελῆ οἰκογένειαν, ἦσαν λίαν ἀκροσφαλεῖς, ἀλλ' ἀγαθὴ τύχη ἔλαβε τὴν θέσιν βιβλιοθηκαρίου παρὰ τῷ λόρδῳ Shelburne μαρκησίῳ τοῦ Lansdown μετὰ μισθοῦ ἑξ̄ χιλιάδων φράγκων κατ' ἔτος. Ὁ γενναῖος οὗτος ἀνὴρ ἐπροστάτευσεν τὸν Πρίστλεϋ καὶ παρέσχεν αὐτῷ τὰ μέσα τοῦ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς ἐργασίας του. Κατόπιν προσέλαβεν αὐτὸν εἰς τὰς περιηγήσεις του εἰς Γαλλίαν, εἰς Γερμανίαν καὶ εἰς τὰς Κάτω-Χώρας. Ὁ Πρίστλεϋ ἦλθεν εἰς Παρισίους, ὅπου ὑπεδέχθησαν αὐτὸν οἱ ἐκεῖ διάσημοι ἐπιστήμονες καὶ φιλόσοφοι, μεταξὺ δὲ τῶν ἑξ̄ ἐπαγγέλματος ἀθέων ἐκείνων, περιέρχον ἦτο, λέγει, τὸ θέγμα ἀνδρῶς, εἰς ὃν ἀνεγνώριζον εὐφυῖαν τινὰ, καὶ ὅστις δὲν ἠσχύνετο νὰ ἦναι χριστιανός.

Ὁ Πρίστλεϋ ἔμεινε παρὰ τῷ κόμητι Shelburne μέχρι τοῦ 1780. Εἰς τὸ διάστημα τοῦτο ἐδημοσίευσεν τὸν πρῶτον τόμον τῶν Πειραμάτων καὶ παρατηρήσεων ἐπὶ τῶν διαφορῶν εἰδῶν τοῦ ἀέρος. Ἦτοινάζετο δὲ νὰ δημοσιεύσῃ τὸν πέμπτον καὶ τελευταῖον τόμον τοῦ συγγράμματος

τούτου, ὅτε κατέλιπε τὸν προστάτην του. Πῶς ἀπεράσισε νὰ παραιτήσῃ τὸν ἥσυχον ἐκείνον καὶ εὐπορον βίον; οὐδεὶς ποτε ἔμαθεν. Ὅπωςδὴποτε ὁ Πρίστλεϋ ἠθέλησε νὰ ζήσῃ καὶ πάλιν ἀνεξάρτητος, καὶ ἀποκατασταθεῖς ἐν Βιρμινγιάμ διηύθυνε τὴν κυριώτεραν τῶν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ Διαγωγουσῶν Ἐκκλησιῶν. Μεταβὰς ἀπὸ τοῦ Καλβίνου εἰς τὸν Ἀρμίνιον καὶ ἔπειτα εἰς τὸν Ἄριον, ἔγινεν ὀπαδὸς τοῦ Σοκίνου, καὶ οὕτω ἀσπασθεῖς καὶ παραιτήσας ἀλληλοδιαδόχως τὰ περιφημότερα τῶν θρησκευτικῶν δογμάτων, ἐσηματίσεν τέλος ἐν τῇ θρησκείᾳ ὡς καὶ ἐν τῇ φυσικῇ ἰδίᾳ πεποιθήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐνέμενε μετ' ἄκρας πεισμονῆς. Ἄλλ' ὅμως ὁ παράδοξος οὗτος θεολόγος ἔχων πνεῦμα εὐρὸν καὶ φιλελεύθερον, κατεπολέμησε τοὺς ὀρθοδόξους καὶ τοὺς φιλοσόφους καὶ τοὺς αἵρετικούς, καὶ ἐνθέρμως συνηγόρησεν ὑπὲρ τῶν διαφωνουσῶν ἐκκλησιῶν, γράψας ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἰκοσιν ὄλους τόμους. Ἄλλως εἰσὶν ὑπὲρ τῶν διαμαρτυρομένων ὅ,τι καὶ ὑπὲρ τῶν καθολικῶν, ἥτοι τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως. Ἡ ἐπικρατοῦσα Ἐκκλησία ἐμέμφθη αὐτὸν ἐπὶ τῇ γενναίᾳ ταύτῃ ἀμεροληψίᾳ, φανατικοὶ δὲ τινες ἱερεῖς ἐκήρυξαν κατ' αὐτοῦ ἀδιάλλακτον μῖσος. Ὑπὸ τοιούτου πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἐκλυνομένης ἔρωτος, ἐχαιρέτησε τὴν γαλλικὴν Ἐπαναστάσιν ὡς ἔργον κοινωνικῆς ἀναμορφώσεως. Ἐνεκα τῶν ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς ἀνεξίθρησκείας προσπαθειῶν αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τῆς Ἀπαρτήσεως του εἰς τὰς πολυθρηλήτους Σκέψεις τοῦ Burke περὶ τῶν πιθανῶν συνεπειῶν τῆς Ἐπαναστάσεως, ὁ Πρίστλεϋ ἔτυχεν ὑποψηριότητος εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν (Convention), καὶ ἀνακηρυχθεὶς Γάλλος πολίτης ἐξελέχθη βουλευτὴς εἰς τὸν νομὸν τῆς Ὀρνς, καίτοι δὲ ἀπεποιήθη τὴν ἀπονεμηθεῖσαν αὐτῷ τιμὴν, ἐκαυχᾶτο ὅμως πάντοτε ἐπὶ τῷ τεκμηρίῳ τούτῳ τῆς ὑπολήψεως τῆς πρώτης Δημοκρατίας.

Τὴν 14 Ιουλίου 1791 τινὲς τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ φίλων ἠθέλησαν νὰ ἐορτάσωσιν ἐν Βιρμινγιάμ τὴν ἐπέτειον τῆς ἀλώσεως τῆς Βαστίλλης. Ὁ μέγας χημικός ἐθέρησε καλὸν νὰ μὴ παρευρεθῇ εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην, ἀλλ' οὐδὲν ἤττον κατηγγέλθη ὡς προκαλέσας αὐτήν. Οἱ Ἀγγλικανοὶ ἱερεῖς καὶ οἱ ὀπαδοὶ τῆς κυβερνήσεως ἐξήγειραν τὸν λαὸν κατὰ τοῦ Πρίστλεϋ.

Ἐντὸς ὀλίγου βλέπομεν φρικώδη σκηνήν. Ἡ οἰκία, ἐν ἣ ἔχον συνῆλθαι οἱ συνδαιτυμόνες, προσβάλλεται καὶ λεηλατεῖται. Ὁ Πρίστλεϋ δὲν εὐρίσκειται ἐν αὐτῇ. Τὸ πλῆθος ὄρμη εἰς τὴν οἰκίαν του, τὴν ἐστὶν ταύτην τοσοῦτων ὠφελίμων ἀνακαλύψεων καὶ ἀληθειῶν νέων· οἱ ἐπιτιθέμενοι ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐργάται τῆς Βιρμινγιάμης ἐμποροῦμενοι ὑπὸ παρορῶρου πολιτικῆς μακρίας. Οὗτοι ἐπιπίπτουσιν ἐπὶ τὴν βιβλιοθήκην, σχίζουσι τὰ βιβλία, θραύουσι τὰ ἐργαλεῖα, διασκορπίζουσι τὰ χειρόγραφα, κατασυντρίβουσι τὰ πάν-

τα καὶ πυρπολοῦσιν ἔπειτα τὴν οἰκίαν. Ὁ Πρίστλεϋ, ὅστις ἦτο κεκρυμμένος ἐν τινι γειτονικῇ οἰκίᾳ, εἶδε τὴν φρικώδη ταύτην σκηνὴν καὶ ἐθεώρησεν αὐτὴν μετὰ τῆς ἀταραξίας ὑψηλῆς φιλοσοφίας, οὐδ' ἐξέφρασε λύπην τινὰ, ἀλλ' ὑπέφρασε τὴν ἀτυχίαν μετὰ ψυχῆς γαλληνιάδας.

Μὴ ἀνεχόμενος ὅμως νὰ διαμείνῃ τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν πατρίδα του, μετέβη τὴν 7 Ἀπριλίου 1794 εἰς Ἀμερικὴν, καὶ ἀποκατέστη εἰς Νορθουμβερλάνδην παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Σουσκανάχ, ἐνθα ἠγόρασε κτήμα. Ὁ ἀτυχῆς Πρίστλεϋ δὲν ἀπῆλαυσε τὴν ἡσυχίαν, ἣν πέραν τῶν θαλασσῶν εἶχε ζητήσῃ· αἱ ἀγγλικαὶ προκαταλήψεις παρηκολούθησαν αὐτὸν καὶ διετάραξαν τὸν βίον του, ὑποδειχάσαι αὐτὸν ὡς μυστικὸν καὶ μισθωτὸν πράκτορα τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας. Τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ὑπῆρξε δραματικόν. Ἀποῦ ἀπώλεσε τὴν σύζυγόν του καὶ τὸν νεώτερόν του υἱόν, ἐδηλητηριάσθη ἐν τινι συμποσίῳ· οὐδεὶς τῶν συνεστιασμένων ἔπαθεν, ἀλλ' ὁ Πρίστλεϋ, ἐξησθενημένος ὢν ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν κόπων, ἀπέπνευσε μετ' οὐ πολὺ. «Τὰς τελευταίας ὥρας τοῦ βίου του, λέγει ὁ Cuvier, ἐπλήρωσαν αἱ ἐκχύσεις τῆς διακαοῦς θεοσεβείας, ἥτις ἐνεφύρησεν αὐτὸν δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς ζωῆς, καὶ ἥτις κακῶς διευθυνομένη ἀπεπλάνησεν αὐτόν». Ἐξήτησε ν' ἀναγνωσθῇ αὐτῷ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ πύχαρίστησε τὸν Θεόν, διότι παρέσχεν αὐτῷ βίον χρήσιμον. «Θ' ἀποκοιμηθῶ κ' ἐγὼ ὡς καὶ σεῖς, εἶπε πρὸς τοὺς ἐγγονοὺς του, τοὺς ὁποίους ἀπεμάκρυνον, ἀλλὰ θὰ ἐξυπνήσωμεν ὅλοι ὁμοῦ, καὶ ἐλπίζω ὅτι θ' ἀπολαύσωμεν εὐδαιμονίαν ἀτελεύτητον». Τοιοῦτοι οἱ τελευταῖοι αὐτοῦ λόγοι.

Τὰ πρῶτα ἔργα τοῦ Πρίστλεϋ χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ 1770. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὁ Scheele ἐδημοσίευσεν τὰ ἀποτελέσματα τῶν πρώτων αὐτοῦ πειραμάτων. Τὸ ἔτος 1770 σημειῖ ὡς ἐκ παραδόξου ἀληθῶς συμπτώσεως καὶ ἡ πρώτη δικτριβὴ τοῦ Lavoisier. Δύναται λοιπὸν νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ ἀφετηρία τῆς νεωτέρας χημείας, θεμελιωθείσης ὑπὸ τριῶν ἀνδρῶν διαφόρων τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ἐθνικότητα. Οἱ ἀθάνατοι οὗτοι δημιουργοὶ τῆς νέας ἐπιστήμης δὲν ἔχουσι μεταξὺ αὐτῶν συνάφειαν, εἰμὴ μόνον ὁσάκις πρόκειται περὶ μεγάλων ἀνακαλύψεων καὶ δυστυχῶς καὶ περὶ μεγάλων συμφορῶν.

Ὁ Lavoisier, ὅστις εἶναι ἀναντιρρήτως ὁ κυριώτερος θεμελιωτὴς τῆς νεωτέρας χημείας, ἐγεννήθη ἐν Παρισίοις τῷ 1743. Ὁ πατὴρ του πλούσιος ὢν ἔμπορος, οὐδεμιᾶς ἐφείσθη θυσίας ὅπως παράσχῃ εἰς τὸν υἱόν του τὴν ἀρίστην ἀγωγὴν καὶ παιδείαν. Ὁ νέος Lavoisier ἀποπερατώσας τὰς κλασσικὰς αὐτοῦ σπουδὰς, διήκουσεν εἰς τὸ ἀγεροσκοπεῖν τὰ μαθήματα τοῦ La Caille καὶ συγχρόνως ἐργάζετο εἰς τὸ χημεῖον τοῦ Rouelle ἐν τῷ βοτανικῷ κήπῳ, καὶ ἠκολούθει τὸν Βερνάρδον de Jussieu εἰς τὰς βοτανολογικὰς αὐτοῦ ἐκ-

δρομάς. Μόνον εὐχαρίστησιν εἶχε τὴν μετὰ τῶν περιφήμων τούτων διδασκάλων συνεργασίαν. Ἡ δυνήθη λοιπὸν ἐν ἡλικίᾳ ἑτῶν εἰκοσι καὶ ἐνός νὰ διαγωνισθῇ ἐπὶ ἀποκτήσει τοῦ ἐκτάκτου βραβείου τοῦ ὀρισθέντος ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ἥτις εἶχε προτείνει τὸ ἐξῆς ζήτημα· ποία ἡ ἀρίστη μέθοδος τοῦ φωτίζειν τὰς ὁδοὺς μεγάλης πόλεως; Ὁ Lavoisier εἰργάσθη μετ' ἀπαραιτήτου ἐπιμελείας. Καλύψας τὸ δωμάτιον αὐτοῦ διὰ μελανῶν ὑφασμάτων, ὅπως ἐκτιμήσῃ καλλίτερον τὴν διάφορον δύναμιν τῶν φωτεινῶν πηγῶν, ἔμεινε ἐπὶ ἑξ̄ ἑβδομάδας εἰς τὸ σκότος, ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν πειραμάτων του, καὶ ὑπέβαλε διατριβὴν ἀξιοσημείωτον εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν, ἥτις ἀπένευμεν αὐτῷ χρυσοῦν μετάλλιον. Σειρὰ πραγματειῶν περὶ τῶν στραμάτων τῶν ὀρέων, τῆς ἀναλύσεως τῶν περὶ τοὺς Παρισίους γύψων, περὶ τοῦ κεραυνοῦ καὶ τοῦ βορείου σέλαος ἠνέωξαν αὐτῷ τὰς θύρας τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ἧς ἀνεδείχθη μέλος τῷ 1768 εἰκοσιπενταετῆς μόλις ὢν.

Ἐν νεωτάτῃ ἡλικίᾳ ὁ Lavoisier ἐπεχείρησε νὰ μεταβῆθῃ τὴν ἐπιστήμην, εἰς ἣν εἶχεν ἀφοσιωθῆ. Ἐκτελὼν τὸ πρῶτον αὐτοῦ χημικὸν ἔργον ἐπὶ τῆς δῆθεν μετασχηματίσεως τοῦ ὕδατος εἰς γῆν, μεταχειρίζεται διὰ τὰς ἀναλύσεις τὴν στάθμην, διὰ τοῦ ἐργαλείου δὲ τούτου ἐξελέγγει τὰ σφάλματα τῶν προκατόχων του καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ἅπαντα τὰ χημικὰ φαινόμενα ἀνάγονται εἰς μεταμορφώσεις τῶν διαφόρων οὐσιῶν τῶν μὲν εἰς τὰς δὲ, καὶ εἰς ἐκτοπίσεις ὕλων. Οὐδὲν δημιουργεῖται, οὐδὲν ἀπόλλυται. Ἴδου ὁ ἀφορισμὸς, ὃν ἀνεξίτηλοι γράμματα ἀναγράφει ἐπὶ τοῦ οἰκοδομήματος τῆς νεωτέρας χημείας.

Ὁ Lavoisier, γενόμενος μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, εἰργάσθη μετὰ μείζονος ἐπιζήλου εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἣν περιπαθῶς ἠγάπα, καὶ κατηνάλισκεν ὅλον αὐτοῦ τὸν καιρὸν καὶ τὴν περιουσίαν εἰς πειράματα πολλάκις δαπανηρὰ, ἀπεφάσισε δὲ νὰ ζητήσῃ θέσιν γενικοῦ ἐνοικιαστοῦ τῶν δημοσίων προσόδων, ἵνα ἐπαρκῆ εἰς τὰς δαπάνας τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτοῦ. Τὴν θέσιν ταύτην ἔλαβεν ἐν ἔτει 1769. Κατὰ τὴν αὐτὴν δ' ἐποχὴν ἐνυμφεύθη.

Ὁ Lavoisier ἀφίερσεν ἑκτοτε μέγα μέρος τῶν εἰσοδημάτων του εἰς τὴν συντήρησιν τοῦ χημείου του, καὶ τὴν μὲν προῖαν καὶ τὴν ἐσπέραν ἐργάζετο εἰς χημικὰ ἔργα, τὸ δ' ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας ἐξεπλήρου τὰ καθήκοντα τοῦ ἀξιώματός του. Χάρις εἰς τὴν τάξιν αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ μεθοδικὸν τοῦ πνεύματός του ἐπήρκει εἰς πάντα, καὶ διεξῆγε συγχρόνως τὰς ἐπιστημονικὰς ἀνακαλύψεις καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ οἰκονομικοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος, ἐδέχετο δὲ μετ' εὐμενείας τοὺς περὶ τὴν χημεῖαν καταγινομένους νέους, προσεκάλει εἰς τὴν οἰκίαν του ἐπιστήμονας Γάλλους καὶ ἀλλοδαποὺς, καὶ συνῆθροζε τοὺς κατασκευ-

άζοντας τὰς συσκευὰς αὐτοῦ τεχνίτας. Εἶδος Ἀκαδημίας συνεκροτεῖτο οὕτω ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Lavoisier, καὶ συζητήσεις ἐγίνοντο, ἐν αἷς ὁ διδάσκαλος λαμβάνων τὸν λόγον ἀνέτρεπε τὸ σωληνοδότην οἰκοδόμημα τῆς ἀρχαίας χημείας, καὶ ἐφώτιζε τοὺς ἀκροατὰς, παρουσιάζων αὐτοῖς νέας ιδέας.

Ἐπὶ τῆς ὑπουργίας τοῦ Turgot, ὁ μέγας χημικός διορισθεὶς γενικός διευθυντὴς τῆς πυρίτιδος καὶ τῶν νίτρων, ἐποιήσατο ἐν Ἑσσώνῃ πειράματα ἄξια λόγου, συνεπέξ τῶν ὁποίων ἠύξησε κατὰ πολὺ τὴν ἐκρηκτικὴν δύναμιν τῆς οὐσίας ταύτης. Εἰς αὐτὸν ὀφείλεται ἡ κατάργησις τοῦ ἔθους, δυνάμει τοῦ ὁποῖου οἱ ἐπὶ τῶν νίτρων ὑπάλληλοι διαταράττοντες τὴν δημοσίαν ἡσυχίαν, εἰσῆρχοντο αὐτοδικαίως εἰς ὅλα τὰ ὑπόγεια, ὅπως ἐξ αὐτῶν ἐξάγωσι τὴν νιτρῶδη γῆν. Ὁ Lavoisier ὠφελήθει ἐκ τῆς ἀποπλύσεως τῶν ἀσβεστωμάτων, τέως παραμεληθείσης, ἐτετραπλασίασε τὴν παραγωγὴν τοῦ νίτρου.

Ἐκλεχθεὶς ἐν ἔτει 1787 μέλος τῆς ἐπαρχιακῆς Συνελεύσεως τοῦ Ὁρλεάνς, καὶ προσκολληθεὶς τὸ ἐπόμενον ἔτος εἰς τὸ προεξοφλητικὸν ταμεῖον, διωρίσθη τῷ 1790 μέλος τῆς γνωστῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν, εἰς τῆς ὁποίας τὰ ἔργα σπουδαίως συνετέλεσε. Τῷ 1791 ἐδημοσίευσεν *Πραγματείας περὶ τοῦ ἐγγείου πλούτου τῆς Γαλλίας*, ἐκδοθεῖσαν δαπάναις τοῦ κράτους. Βλέπομεν ὅτι ὁ Lavoisier ὡς δημόσιος ἀνὴρ καὶ ὡς διοικητικὸς ὑπάλληλος ἐράνη ἄξιος τῆς θέσεως αὐτοῦ. Ὡς ἐπιστήμων καὶ ὡς νεωτεριστῆς κατέταξεν ἑαυτὸν μεταξὺ τῶν μεγαλονοουστέρων ἀνδρῶν τῆς Γαλλίας, συστήσας τὴν θεωρίαν τῆς καύσεως καὶ τῆς ἀναπνοῆς, ἧς ἀναπτύσσει τὰ καθέκαστα εἰς σειρὰν διατριβῶν, δι' ὧν ὀριστικῶς θεμελιώθῃ τὸ σύστημα του καὶ ἀναδεικνύεται ἄξιος τῆς ἀθανασίας.

Εἰς τὰ μεγάλα ταῦτα θεωρητικὰ καταγινόμενα ἔργα, ὁ ἔξοχος ἐπιστήμων ποιεῖται συγγρόνως ἐρεῦνας, ὡς οὐδεὶς ἔως χημικός ἤθελεν ἐπιχειρήσει τὴν σήμερον. Αἱ ἐρευναι αὗται ἀντικείμενον εἶχον τὴν μελέτην καὶ τὴν ἀνάλυσιν τῶν ἐν τοῖς ἀποπάτοις ἀναπτυσσομένων ἀερίων, καὶ ἐσκόπων τὴν εὑρεσιν μέσου τινὸς δυναμένου νὰ προφυλάξῃ τοὺς δυστυχεῖς ἐργάτας, οἵτινες ἀπέθνησκον ἐνίοτε ἀναπνέοντες τὰ δηλητηριώδη ἀέρια. «Ὁ ἑκατομμυριοῦχος καὶ θέσιν γενικοῦ ἐνοικιστοῦ κατέχων Lavoisier, ὅστις πᾶσαν στιγμὴν, ἦν ἀπὸ τῶν περὶ τὴν θεωρίαν αὐτοῦ ἐρευνῶν ὑπέκλεπτεν, ἐδικαίουτο νὰ θεωρῆ ὡς ἀπὸ τῆς δόξης αὐτοῦ ἀφαιρουμένην, ἐργάζεται ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου μετὰ τῆς συνήθους ἀταραξίας καὶ ἐπιμονῆς, ἐκτελῶν σειρὰν ὅλην ἀηδῶν πειραμάτων. Ταῦτα διαρκοῦσιν ἐπὶ πολλοὺς μῆνας, ὁ δὲ Lavoisier ἀποσιούται εἰς τὴν ἀπεχθῆ ταύτην ἐργασίαν πρὸς φιλόανθρωπον μόνον σκοπὸν, καθότι οὐδὲν ἐκ τῶν πειραμάτων αὐτοῦ ἤλπιζε, εἰμὴ

μόνον νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν ὀλίγων ἐργατῶν».

Ἀπαραδειγματίστος εἶναι ἡ δραστηριότης τοῦ μεγάλου χημικοῦ ἐπὶ δεκατέσσαρα ἔτη ἀναριθμήτους δημοσιεύει διατριβὰς ὁ ἀκαταπύνητος ἐργάτης, οἰκοδομῶν οὕτω λίθον πρὸς λίθον τὸ οἰκοδόμημα τῆς νεωτέρας χημείας. Ἀποκαλύπτει τὴν σύστασιν τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, ὁ ὁποῖος ἐσφαλμένος ἐθεωρεῖτο μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὡς στοιχεῖον. Παρατηρεῖ ὅτι τὸν ἀέρα ἀποτελεῖ ἀέριον διατηροῦν τὴν καύσιν τῶν καιομένων σωμάτων καὶ τὴν ζωὴν τῶν ἀναπνέοντων ζώων, τὸ ἀέριον δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ὀξυγόγον συνηνωμένον μετ' ἄλλου ἀερίου ἀδρηνόου, τοῦ ἀζώτου. Εἰς τὴν ἀνάλυσιν ἀντιτάττει τὴν σύνθεσιν· διακρίσας τὰ στοιχεῖα, συνδυάζει αὐτὰ ἐκ νέου καὶ συνίστησι πάλιν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κατέστρεψεν. Ἐξηγεῖ τὸ γεγονός τῆς αἰξήσεως τοῦ βάρους τῶν μετάλλων διὰ τῆς ἀποτεφρώσεως, καὶ θέτει τὰς βάσεις τῶν ἀντιδράσεων τῶν διαπυρῶν ὅλα τὰ φαινόμενα τῆς καύσεως, καταδεικνύει τὴν ἀληθῆ σύνθεσιν τοῦ ὕδατος καὶ τὸ ἀνεπαρκὲς τῆς παραδεδομένης θεωρίας τοῦ φλογιστικοῦ, τῆς ὑπὸ τοῦ Stahl θεμελιωθείσης, γνωστοποιεῖ τὴν σύνθεσιν τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ἐπινοεῖ τὰς ἀτομικὰς ἐξισώσεις, μεταρρυθμίζει τὴν ἐπιστημονικὴν ὀνοματολογία, καὶ ἐπιδεικνύει πανταχοῦ τὴν ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλει διὰ τοῦ ἀσφαλοῦς τῶν πειραμάτων αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐλλόγου τῶν ἐπιχειρημάτων.

«Τὸν Lavoisier εὐρίσκωμεν πανταχοῦ, λέγει ὁ Λαλάνδος, ἐπὶ ἕκαστον εἰς ὅλα διὰ τῆς ἰκανότητος αὐτοῦ καὶ τῆς δραστηριότητος, αἵτινες ἦσαν ἐξ ἴσου θαυμαστικαί. Ἀνὴρ τοσοῦτον σπάνιος καὶ τοσοῦτον ἔξοχος ἐδικαίουτο, μοι φαίνεται, νὰ τύχῃ τοῦ σεβασμοῦ καὶ αὐτῶν τῶν μᾶλλον ἀπαιδευτῶν καὶ κακῶν ἀνθρώπων».

Καὶ ὅμως δὲν ἐθεβάσθησαν αὐτὸν οἱ μανιώδεις ἄνθρωποι, οἵτινες ἀπὸ τοῦ 1793 ἤρχον ἐν Γαλλίᾳ, διέκοψαν τὸν χρῆσιμον αὐτοῦ καὶ ἀνεπίληπτον βίον.

Ὁ Lavoisier προεγράφη μετὰ πάντων τῶν γενικῶν ἐνοικιστῶν. Ὁ μέγας χημικός ἐπεραίου τὴν συλλογὴν τῶν διατριβῶν αὐτοῦ, ὅτε ἔμαθεν ὅτι ὁ Touquier Tinvill¹ κατήγγειλεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐπαναστατικὸν δικαστήριον, πάραυτα δὲ ἐμάντευσε ὅτι διέτρεχε κίνδυνον θανάτου. Ἀφῆσας τὴν κατοικίαν του ἐκρύβη ὑπὸ τοῦ γενναίου φρονος Lucas εἰς τὸ ἐνδότερον δωμάτιον τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ἐν τῷ Λουβρῷ. Μετὰ παρέλευσιν δύο ἡμερῶν μνηθάνει ὅτι οἱ συνάδελφοί του ἐφυλακίσθησαν καὶ ὅτι ὁ πενθερός του συνελήφθη, θεωρήσας δὲ ἱερὸν καθῆκον νὰ συμμετάσχη τῆς τύχης τῶν φίλων του, ἐγκαταλείπει τὸ ἄσυλόν του καὶ παραδίδεται εἰς τὸ ἐπαναστατικὸν δικαστήριον. Τὴν 6 Μαΐου 1794 ὁ μέγας Lavoisier καταδικάζεται εἰς θάνατον «ὡς ὑποκι-

1. Δημόσιος κατήγορος παρὰ τῇ ἐπαναστατικῇ δικαστηρίῳ (1793).

νήσας, λέγει ἡ πτυγερά καὶ γελοία ἀπόφασις, ἡ συμμετασχὼν συνωμοσίας κατὰ τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους, σκοπὸν ἐχούσης τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἐχθρῶν τῆς Γαλλίας, καὶ ἰδίως ὡς καταπιέσας παντοτρόπως καὶ παρανόμως φορολογήσας τὸν γαλλικὸν λαόν, καὶ ἀναμιζῶν μετὰ τοῦ καπνοῦ ὕδωρ καὶ οὐσίας βλαβεράς διὰ τὴν ὑγίαν τῶν ποιουμένων χρῆσιν αὐτοῦ πολιτῶν».

Μετὰ δύο ἡμέρας ὁ Lavoisier μετηνέχθη ἐπὶ τοῦ ἀμαζίου, τὸ ὁποῖον τοσαῦτα εἶχεν ἤδη μεταφέρει εὐγενῆ θύματα. Ἡ κεφαλὴ ἐκείνη, ἥτις τοσοῦτον συνετέλεσεν εἰς τὴν πρόοδον, ἐκύλισεν ὑπὸ τὴν μάχαιραν τῆς λαίμητόμου, τὸ δὲ αἷμα αὐτοῦ κατήσχυεν διὰ παντός τοὺς ἐπονεδίστους δημίους τοὺς κηλιδῶσαντας διὰ τῶν κακουργημάτων αὐτῶν μίαν τῶν ὠραιότερων τῆς γαλλικῆς ἱστορίας σελίδων.

Καὶ ὁ μὲν Lavoisier ἀπέθανεν, ἀλλὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ εἶναι ἀθάνατα. «Ὁ κόσμος ἀδιαλείπτως ἀναφέρει τὸ ὄνομά του. Αὐτὸς κατέστησεν ἡμῖν γνωστὴν τὴν φύσιν τοῦ ἀέρος, τοῦ ὕδατος, τῆς γῆς, τῶν μετάλλων, λέγει ὁ κ. J. B. Dumas, αὐτὸς ἀπεκάλυψε τοὺς νόμους καὶ τὰ μυστήρια τῆς ἀναπνοῆς τῶν ζώων καὶ τῆς ζυμώσεως τῶν ὀργανικῶν ὕλων. Καὶ οἱ μὲν ἄνθρωποι οὐδέποτε ἀνήγειραν αὐτῷ μνημεῖον χαλκινόν ἢ μαρμαρίνον, ἀλλ' ἀνήγειρον αὐτὸς ἑαυτῷ μνημεῖον ἀφθαρτον, τοῦτο δὲ εἶναι ἡ χημεία ὀλόκληρος».

Ἐνίοτε οἱ ταπεινότεροι ἐφευρέται κατατάσσονται διὰ τῆς ἀτυχίας παρὰ τοῖς μεγαλονοουστέρους τῶν ἀνδρῶν. Τοιοῦτος εἶναι ὁ Ἐδουάρδος Ἀδάμ, ὅστις διεκρίθη διὰ τοῦ ζήλου αὐτοῦ περὶ τὴν χημείαν. Ἐφευρῶν μεθόδον τινὰ ἀποστάξεως τῶν ἀλκοόλ, ἐδαπάνησεν ὅλην αὐτοῦ τὴν περιουσίαν, ὅπως καταστήσῃ γνωστὴν τὴν εφευρεσίαν του, καὶ ἀπέθανεν ἐκ τοῦ καμάτου τῷ 1807 ἐν ἡλικίᾳ τριάκοντα ἐννέα ἐτῶν, ἀφίρων τὴν οἰογένειάν του ἄνευ πόρων ζωῆς.

Ὁ Βερνάρδος Courtois, εἰς ὃν ὀφείλεται ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ἰωδίου, οὐ αἰ εἰς τὰς τέχνας ἐφαρμογαὶ καὶ αἱ θεραπευτικαὶ χρήσεις εἶναι ἀληθῶς ἀναρίθμητοι, ἀπέθανεν ἐν ἐσχάτῃ πενίᾳ τὴν 27 Σεπτεμβρίου 1838.

Ἡδυνάμεθα νὰ ἀναγράψωμεν καὶ ἄλλα ὀνόματα εἰς τὸ μαρτυρολόγιον τῆς χημείας, ἀλλ' ἀφίνομεν ἤδη τὸν κλάδον τοῦτον τῆς ἐπιστήμης, ἵνα χαιρετίσωμεν τινὰς τῶν ἐνδόξων ἐφευρετῶν, οἵτινες συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς νεωτέρας βιομηχανίας.

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΥΤΕΡ

ΠΕΙΝΑ ΚΑΙ ΟΡΕΞΙΣ

Ἡ πείνα ἐκδηλοῦται διὰ δυσαρέστου τινὸς καὶ ἀλγεινοῦ κενοῦ ἐν τῷ στομάχῳ ἢ λιγούρας ἐπὶ τὸ ἀπλοικώτερον, καὶ δι' ἀτονίας μᾶλλον ἢ ἥπτον παρατεταμένης. Ἐὰν δὲ ἡ ἀνάγκη αὕτη δὲν πληρωθῇ ἐν καιρῷ, καταλαμβάνεται ὁ πεινῶν ὑπὸ γενικῆς τοῦ ὅλου σώματος ἀτονίας, ὑπὸ βλαβι-

αίας ἰσχνότητος, ἢν παρακολουθεῖ μετ' οὐ πολὺ πυρετός, παραφροσύνη καὶ ἔπειτα τελεία ἀποχαύνωσις καὶ ἐξασθένωσις. Ἡ ἀναπνοὴ καθίσταται δυσώδης, τὸ οὖρον δριμύ καὶ καυστικόν, αἱ ἐκκρίσεις παύουσιν, ὁ στόμαχος συστέλλεται βαθμῶν καὶ ἀποστενοῦται, ὁ λιμώττων λιποθυμεῖ, καὶ τέλος ἀποθνήσκει ἄνευ τρόπου τινὰ συναισθήσεως τῆς καταστάσεώς του.

Ἐκ διαφόρων πειραμάτων γενομένων ἐπὶ ζώων ἐξάγεται ὅτι τὰ θερμὸν αἷμα ἔχοντα ζῶα ἀντέχουσιν εἰς τὴν τελείαν ἀσιτίαν ὀλιγώτερον χρόνον. Τὰ δὲ κατωτέρας τάξεως ζῶα τὰ ὑπὸ ἐσθίου κεκαλυμμένα δύνανται ἱκανὸν χρόνον νὰ ζήσωσιν ἄσιτα. Ἰατρός τις (Dr De Haan) εἶχε σκορπίον ἐξ Ἀφρικῆς ζήσαντα ἄνευ τινὸς τροφῆς ἐξαμηνίαν ὅλην. Ἡ χελώνη, ἐρπετὰ τινα καὶ ἰχθύς δύνανται νὰ ζήσωσιν ἔτη ἄνευ τροφῆς. Γνωστὸν δ' εἶνε ὅτι οἱ ὄφεις νηστεύουσιν ἐξ μῆνας ἐνίοτε.

Ἐπίστανται δὲ παραδείγματα πτηνῶν ζήσαντων 25 ἡμέρας μέχρι 40. Φώκη ἔζησε μῆνα ὅλον ἐξ ὕδατος καὶ ἄνευ τροφῆς. Ὡσαύτως δὲ καὶ κύνες ἄσιτοι καὶ ἄνευ ὕδατος. Οἱ δὲ ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι τὴν πείναν καὶ τὴν δίψαν πλέον τῆς ἐβδομάδος· σπάνιον δὲ λίαν εἶνε νὰ ἀνθέξωσι πλέον τῶν 15 ἡμερῶν. Μόνη δὲ ἡ πείνα δύναται νὰ θανατώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἐν 40 ἡμέραις μέχρι 50. Κατὰ τινὰς δ' ἀσθενείας καὶ μάλιστα οἱ φρενοβλαβεῖς ὑποφέρουσιν εὐκολώτερον τὴν πείναν· καὶ οὐχὶ σπανίως βλέπομεν φρενοβλαβεῖς οὐδόλως αἰσθανομένους τῆς πείνης τοὺς νυγμοὺς καὶ ἐβδομάδας ὅλας ἀποκρούοντας οἶαν δῆποτε τροφήν.

Οἱ ἐπιστήμονες διαφωνοῦσι καὶ περὶ τῆς ἔδρας καὶ περὶ τοῦ μηχανισμοῦ τῆς πείνης. Πιάνως αὕτη εἶνε αἰσθητὴ ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς πρὸς συντήρησιν ὀρεξῆς, καὶ ὡς τοιαύτη θὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος, ὡς ἱκανῶς δείκνυται ἐκ διαφόρων παρατηρήσεων. Δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τὸ ὄπιον, ὁ καπνὸς, ὁ καφῆς καὶ τὰ λοιπὰ ναρκωτικὰ καταπαύουσι τὴν πείναν.

Τὰ παιδία αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ τρώγωσι πολὺ συχνότερον τῶν ἐφήβων, διότι ἡ ταχέια τοῦ σώματος αὐξήσις ἀπαιτεῖ συντονωτέραν θρέψιν. Τὸ δὲ ζωηρὸν τοῦτο τῆς ὀρέξεως αἰσθητὴ ἐλαττοῦται ἀφ' οὗ τὸ σῶμα ἀναπτύχθῃ ἐντελῶς, καὶ ἀπομένει τόση μόνον ὀρεξὶς ἀναλόγως τῆς καθ' ἡμέραν γινομένης τῶν σωματικῶν δυνάμεων ἀπωλείας.

Μεγίστην δὲ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς πείνης ἔχει τὸ κλίμα· διὰ τοῦτο καὶ οἱ κάτοικοι τῶν ψυχρῶν κλιμάτων τρώγουσι πλέον ἢ οἱ τῶν θερμῶν, καὶ τὸν χειμῶνα πλέον ἢ τὸ θέρος. Οἱ δὲ τὰ θερμὰ κλίματα κατοικοῦντες ἀναγκάζονται νὰ παρασκευάζωσιν ἐν ἑαυτοῖς τεχνητὴν ὀρεξίν διὰ δραστηρίων ὀρεκτικῶν ἀρτυμάτων.

Ἦρπετι δὲ νὰ τρώγῃ τις ὀσάκις πεινᾷ, ἀλλὰ δις τῆς ἡμέρας εἶνε ἐπαρκέστατον. Διὰ τοῦτο

πρέπει καὶ τὸ πρόγευμα νὰ εἶνε ἐλαφρὸν καὶ λιτόν, ὥστε νὰ μὴ βαρύνῃ τὸν στομάχον καὶ τὴν κεφαλὴν καὶ προκαλῆ ὕπνον.

Τρυφηλὸς τις ἄβροδίαίτος καὶ φιλόδειπνος ἀνὴρ, πεπειραμένος περὶ τὸ καλῶς ζῆν εἰπέ που ὅτι «μόνον τὴν ἐπιούσαν προΐαν δύναται τις νὰ ἀποφκνθῆ ὅτι ἔφαγε καλῶς τὴν προτεραίαν». Καὶ ὄντως τὸ δύσπεπτον φαγητὸν ὁποῖαν χάριν ἔχει; Ἡ ἐκ τῆς δυσπεψίας ἐνόχλησις εἶνε μυριάκις χειρῶν τῆς εὐφροσύνης, ἢν αἰσθανόμεθα ἐσθιόντες ἔστω καὶ τὰ νοστιμώτατα καὶ τὰ δυτεύτερα τῶν φαγητῶν. Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ τῶν δυσαρέστων τούτων καλὸν εἶνε νὰ καταλείπωμεν τὴν τράπεζαν πρὶν ἢ ὁ στομάχος ἡμῶν παραγεμισθῆ, πέραν τῆς δυνάμεώς του, ἐὰν θέλωμεν, ἐνοεῖται, νὰ ἔχωμεν τὴν υγιάν ἡμῶν ἀλώετον.

* *

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ κυρία Κ. . . ἀναστήματος ἀθλητικοῦ, βλέπουσα τὴν θελκτικὴν ἀλλὰ μικροκαμωμένην κυρίαν Δ. . ., διὰ τὴν ὁποῖαν νομίζει τις ὅτι ἐγράφη ὁ γνωστὸς στίχος τοῦ Μυσσέ :

Sa mère l' a faite petite pour la faire avec soin

λέγει μετὰ φωνῆς δυνατῆς ὥστε νὰ ἀκουσθῆ :

— Ἡ καυμένη ἡ Δ. . . μόλις εἶχε τέσσαρας πόδας ὕψος.

— Τῷ ὄντι, κυρία, ἀποκρίνεται ἡ πνευματώδης κυρία Δ. . . ἀλλὰ σεῖς ἔχετε ἓνα, ὅστις ἀξίζει διὰ τέσσαρας.

*

Ἐφιλονείκουν Ἕλληνας καὶ Ἰταλὸς περὶ τῶν ἀρετῶν τῶν ἐθνῶν αὐτῶν.

Ἄλλος Ἕλληνας, ὅπως ἀποδείξῃ ὅτι τὸ ἰδικόν του ἦτο τὸ πάντων ὑπέρτερον, ἐπεκαλεῖτο τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν, λέγων ὅτι ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐξήλθον ὅλοι οἱ σοφοὶ ἄνδρες.

— Πραγματικῶς, ἀπεκρίθη ὁ Ἰταλὸς, διὰ τοῦτο δὲν εὐρίσκονται πλέον τοιοῦτοι εἰς αὐτὴν.

*

Ἄλλος Ἕλληνας ἔλεγε περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ περικλεοῦς Βυρῶν :

— Εἶνε τὸ πενιχρότερον κεφάλαιον τῆς «Φυσικῆς ἱστορίας» τοῦ πατρός του.

Ἡμέραν τινά, λέγει που Ἀλέξανδρος Δουμάς ὁ πατὴρ, ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν μου ὁ Ῥογήρος Δεμπεβουάρ, ἀλλὰ ἐγὼ δὲν ἦμην ἐκεῖ. Ἐπειδὴ δὲ εἶχε λησμονήσει τὰ ἐπισκεπτήριά του, ἐζήτησε γραφίδα καὶ χάρτην νὰ γράψῃ τὸ ὄνομά του. Εἰς τὸ γραφεῖόν μου δὲ εἰς τὸ ὁποῖον τὸν εἰσήγαγον εὐρῶν τὸ βιβλίον, ἐν ᾧ ἡ μαγείρισσά μου κατέγραψε τὰ καθημερινὰ μου ἐξόδα, ἐνέγραψε τὸ τετράστιχον τοῦτο :

Σημειοῦν καθ' ἑκάστην ὁ Δουμάς εἰς τὸ βιβλίον πόσα ἢ μαγείρισσά του δαπανᾷ ἕως τὸ μαγειρεῖν πολὺ ὅμως ἀμφιβάλλω ἂν ποτὲ του κατορθώσῃ, πόσον πνεῦμα καθ' ἑκάστην δαπανᾷ νὰ σημειώσῃ.

* * *

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Ἐσχάτως ἐγενόμην μάρτυς τῆς ἐπομένης σκηνης: Ὑπέρτης παρουσιάζεται εἰς τινὰ οἰκίαν, καὶ γίνονται αἱ συμφωνίαι τῆς προσλήψεώς του.

Ἡ συνενόησις εἶνε πλήρης, ὅτε ὁ ὑπέρτης ἀπειθούμενος τελευταῖον εἰς τὸν μέλλοντα κύριόν του:

— Ἀλήθεια, ἀρέντη . . .

— Τί εἶνε πάλιν;

— Ἐλησμόνησα . . .

— Τί ἐλησμόνησες;

— Πηγαίνετε ἕως τὴ Λέσχη;

— Διατί ἐρωτᾷς;

— Διότι . . . ἂν, ἀρέντη, πηγαίνετε ἕως τὴ Λέσχη, πρέπει νὰ μοῦ πληρώνετε μπροστά τὸ μηνιατικόν!

Προχθὲς εἰς τὴν πλατεῖαν ἀμαξηλάτης τις, ἂν καὶ ἔχων κενὴν τὴν ἀμαξίαν του, ἀπεκρίνετο τυπικῶς εἰς τοὺς ζητούντας αὐτόν :

— Εἶμαι πικισμένος, ἀφεντικῶς, εἶμαι πικισμένος..

Ἄστεῖος! ἦτο πικισμένος ἀπὸ τὸ κρασί.

Ἐν τινι αἰθούσῃ ἤκουσα τὴν ἐπομένην ἀρελῆ ἀπάντησιν μικροῦ παιδίου, πρὸς τὸ ὁποῖον ἡ μήτηρ του, ἀποστέλλουσα αὐτὸ νὰ κοιμηθῆ, ἔλεγε:

— Μὴ ξεχάσῃς νὰ κάμῃς τὴν προσευχὴν σου.

— Ὅχι, μαμά, καὶ, ξέρεις, ἀφοῦ τώρα τόσον καιρὸ ζητῶ τὸν «ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον», ἀπ' ἀπόψε θ' ἀρχίσω νὰ ζητῶ τὸ «φιζόγαλο ἡμῶν τὸ ἐπιούσιον».

ΙΩΝΑΣ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τὸ κοινὸν μᾶς ζητεῖ ἰδέας, καὶ ἡμεῖς προσφέρομεν εἰς αὐτὸ λέξεις, ἡ πατρὶς μᾶς ζητεῖ θυσίας, καὶ ἡμεῖς προσφέρομεν εἰς αὐτὴν θεωρίας, ἡ δυστυχία μᾶς ζητεῖ παρηγορίας, καὶ ἡμεῖς προσφέρομεν εἰς αὐτὴν ἐπιτιμήσεις.

Σχεδὸν πάντοτε ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου δὲν γίνεται εὐάρεστος, εἰμὴ πρὸς βλάβην καὶ ζημίαν τῆς εὐτυχίας του.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ἴνα καθαρῶς εὐχερῶς καὶ ἐπιτυχῶς δοχεῖον, εἰς ὃ εἶχε τεθῆ ἔλαιον, ρίψον ἐν αὐτῷ ποσότητά τινὰ σπόρου βάμβουκος καὶ ψυχροῦ ὕδατος, ἅτινα καλῶς ἀνακίνησον. Εἶτα χύσε μόνον τὸ ὕδωρ καὶ ἀντ' αὐτοῦ πρόσθεσε νέον, ἐπανάλαβε δὲ τοῦτο τετράκις, καὶ ἔχεις τὸ ποθούμενον.

Ἐν Τριπόλει.

Θ. Κ.

Ἐπειδὴ εἶν ἐνδεχόμενον νὰ διακοπῇ κατὰ τὰ τέλη τοῦ ἔτους ἡ ἐκδοσις τῆς Ἐστίας, γνωστοποιεῖται πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ συνδρομητάς αὐτῆς, ὅτι συνδρομαὶ διὰ τὸ ἔτος 1881 δὲν εἶνε δεχταὶ πρὸ τῆς 1 προσεχοῦς Ἰανουαρίου.